

HENRICI GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA LIBER VNVS, AB IPSO AVTHORE IAM TERTIO RECOGNITVS.

APVD FRIBVRGVM BRISGOIAE, AN. M. D. XXXIII.

CLARISSIMO POLONIAE BARONI, D. IOANNI A' LASKO, DECANO ET Administratori Gneznen̄.&c. HENRICVS GLAREANVS, S. D.

NTER DISCIPLINAS liberales, quæ citra controuerſiam plurimum adferunt utilitatis uitæ mortalium, ornatißime uir, mea quidem ſententia præcipuus locus debetur Geographiæ, non tantum ob id, quod abſq; hac cæca eſt omnis ueterum authorum lectio, ſurda rerum geſtarum narratio; uerum etiam quod in publicis conſultationibus, inq́; dirimendis controuerſijs, quoties de ditionis finibus ambigunt principes, uel fideli conſilio, uel æquo iudicio iuuat ciuitatem. Nihilo ſecius interim & in priuatis actionibus plurimum adferens & commoditatis, & uoluptatis. Eoq́; priſcis illis cæteræ diſciplinæ diſci ſolent, hæc etiam ediſci: idq́; protinus à teneris, ut aiunt, unguiculis. Hoc igitur operæ ſuſcepi, partim quod uiderem fatali quadam calamitate, peſſum ire quicquid eſt liberalium diſciplinarum: partim quod hæc ars ſic eſt à ſuperioribus prodita, ut uel difficultate uulgus deterreant, uel rerum confuſione, lectorem, nō inſtitutum huius diſciplinæ principijs ita circumagant, ut ſemper diſcat, perdiſcat nunquam, ne quid interim loquar de ijs, qui tradiderunt, quod ipſi non intellexerunt.

runt. Nam ut Ptolemæi Geographia, summum huius negocij artificium, non conuenit rudibus, ita multum erroris est in elenchis adiectis. Strabo Homericæ Philosophiæ admirator, ac diligens rerum omnium indagator, Chorographiam nobis uerius, quàm Geographiā tradidit. Ipsius Procli Sphæra nimis concisa est, & ad horizonta Græciæ non absq; magna duorum circulorum confusione descripta.

Ioannis autem à sacro busto (ut uocant) tractatus, in uniuersum quidem à me non reijcitur: quæ tamen de parallelis, ac climatibus scripsit, planè mutila sunt, ut in opere nostro demonstrabimus. Stephanus indicem descripsit, cui fidere multum non ausim: Et nominum mutilatio apud eum multā inducit obscuritatem. Deniq; ex Plinio, Pomponióq; Mela, quid fructus feret, qui non inbutus huius disciplinæ rudimentis accesserit? De Macrobio, cæterísque similibus, non habeo pronunciare quid sentiam, cum multi eorum, ut penè ueteres omnes, in terræ situ aberrarint. Quoniam autem iuxta Flaccum, cœpisse dimidium facti est, quo plures ad huius disciplinæ studium accenderemus, uiam aperuimus, ac semitam compendiariam commonstrauimus, quasiq; filum porreximus, quo citra errorem ex aliorum labyrinthis sese lector poßit explicare. Et si pateris, ut aliquid gloriosius de me ipso prædicem, quanquam arbitror hoc me uere posse dicere, sic in hoc libello me geßi, ut candidus lector confessurus sit, me nec temere, nec sine fructu lectorum, hanc post tot egregios scriptores suscepisse prouinciam. Cæterum ut hoc quicquid est lucubratiunculæ tuo nomini dicarem IOANNES Laskanæ gentis, imò totius regni Poloniæ præcipuum decus, partim in causa fuit hortator, magnus ille ERASMVS Roterodamus: quem ego uirum cū ipsius maxime merito, ut parentem coluerim semper, plurimiq; fecerim, tamen longe charior esse cepit, posteaquàm animaduerti quanti tu illū faceres: Partim ut tuum desiderium saltem hoc pacto lenirem: Partim ut huic opusculo te uel iudicē præberes, uel protectorē. Postremo, ut iuuentus tuo exēplo prouocata, libētius hasce disciplinas amplecteretur

quas omnes tu ista ætate, ista nobilitate, tanto studio, & amplexus es, & absoluisti. Nimirum non incassum præluxit tibi Reuerend. in Christo Pater D. Ioannes à Lasko patruus tuus, Archiepiscopus totius regni Poloniæ, ac ipsius Victoriosissimi, Illustrissimique SIGISMVNDI *Regis oculus. Cuius Præsulis animi dotes cum recensere audimus, cum uitam eius innocentem, ac uere Christianam, non multum desyderare uidemur ueterum Episcoporum exemplum, nascentisq; Ecclesiæ lumina. Sed laudum iamdudum sat est. Glareanum nosti, quàm ingenue dicat quæ animo sentit, minimeq; aliud in pectore, aliud in lingua habeat. Vale literarum unicum decus ac præsidium. Basileæ ex Collegio nostro. Anno à natali Christi,*

M. D. XXIX.

HENRICI GLAREANI HELVETII, POETAE LAVREATI DE GEOGRAPHIA LIBER.

DE GEOMETRIAE PRINCIPIIS AD SPHAERAE ASTRONOMICAE *notitiam necessarijs.* CAPVT .I.

IGVRA EST QVAE TERmino, uel terminis clauditur. Termino, ut circulus. Terminis, ut reliquæ figuræ.

Terminus est cuiusque rei finis.

Figura plana est, cuius medium neq; subsultat, neq; ab extremis egreditur.

Circulus est figura plana, una quidem circunducta linea contenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circunductã lineam eiectæ, sibi inuicem sunt æquales.

Circunferentia est linea, quæ circulum continet, ad quam lineæ rectæ, ac sibi inuicem æquales, educuntur. Hæc autem & ambitus, & circuitus, curuaturaq́;, & nonnunquam, licet ἀκυρῶς, circulus à Latinis dicitur. Græcis uero περιφέρεια.

Centrum circuli, est punctus ille, à quo omnes lineæ rectæ, ad ambitum circuli eiectæ, inuicem sunt æquales.

Linea recta est, quæ ex æquo sua puncta interiacet: Vel, breuißima à puncto ad punctum extensio, ut hic, a.

Lineæ Parallelæ æque distantes sunt, ita, ut si in infinitũ protrahãtur, nunq̃ concurrãt. Quales sunt quæ fiunt à rotis curruũ, ut hic, b.

a

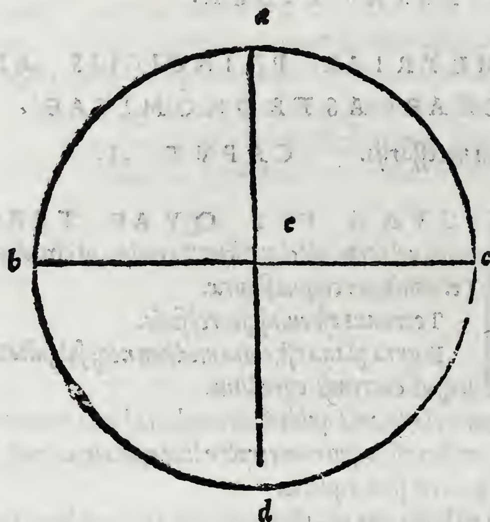
b

Non parallelæ.

 Diametrus

Diametrus circuli, est quæuis linea recta per centrũ circuli transiens, utrinque ad circumferentiam circuli pertingens. Hæc linea latine dimetiens dicitur.

Dimidius circulus est figura plana, diametro circuli, & medietate peripheriæ contenta.

Exemplum harum definitionum, a b d c e, tota superficies circulus est, a b d c circũferentia. b c, uel a d diametrus. e, punctus, centrũ circuli est. a b c dimidius circulus. e b, e a, e c, e d, lineæ à centro ductæ inuicem æquales.

a b e, quarta circuli pars, qui & quadrans dicitur.

Angulus fit ex duarum linearum mutuo contactu. Est enim figuræ particula, à lineæ contactu in amplitudinem surgens.

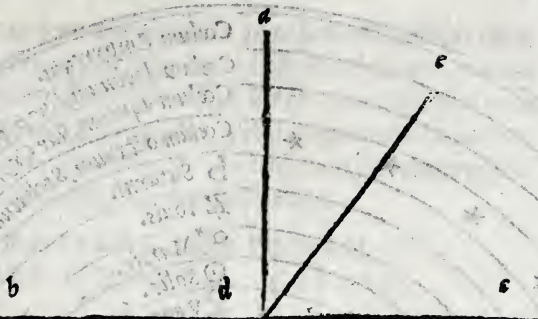
Angulus rectus est, qui ex linea super lineam cadente, & utrinq; altrinsecus duos inuicem æquales angulos faciente, causatur.

Obtusus angulus est, qui recto maior. Acutus, qui recto minor.

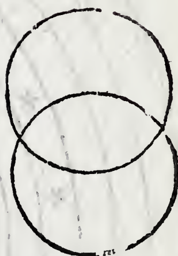
Angulus rectilineus est, qui ex rectis lineis causatur: aut quem lineæ rectæ continent.

Exemplum

Exemplũ, a d b, et a d c, anguli recti. b d e, angulus obtusus & recto maior. e d c angulus acutus & recto minor.

Angulus curuus, siue circularis est, quem lineæ curuæ, siue circulares causant, ut in sectione circulorum fieri uidemus.

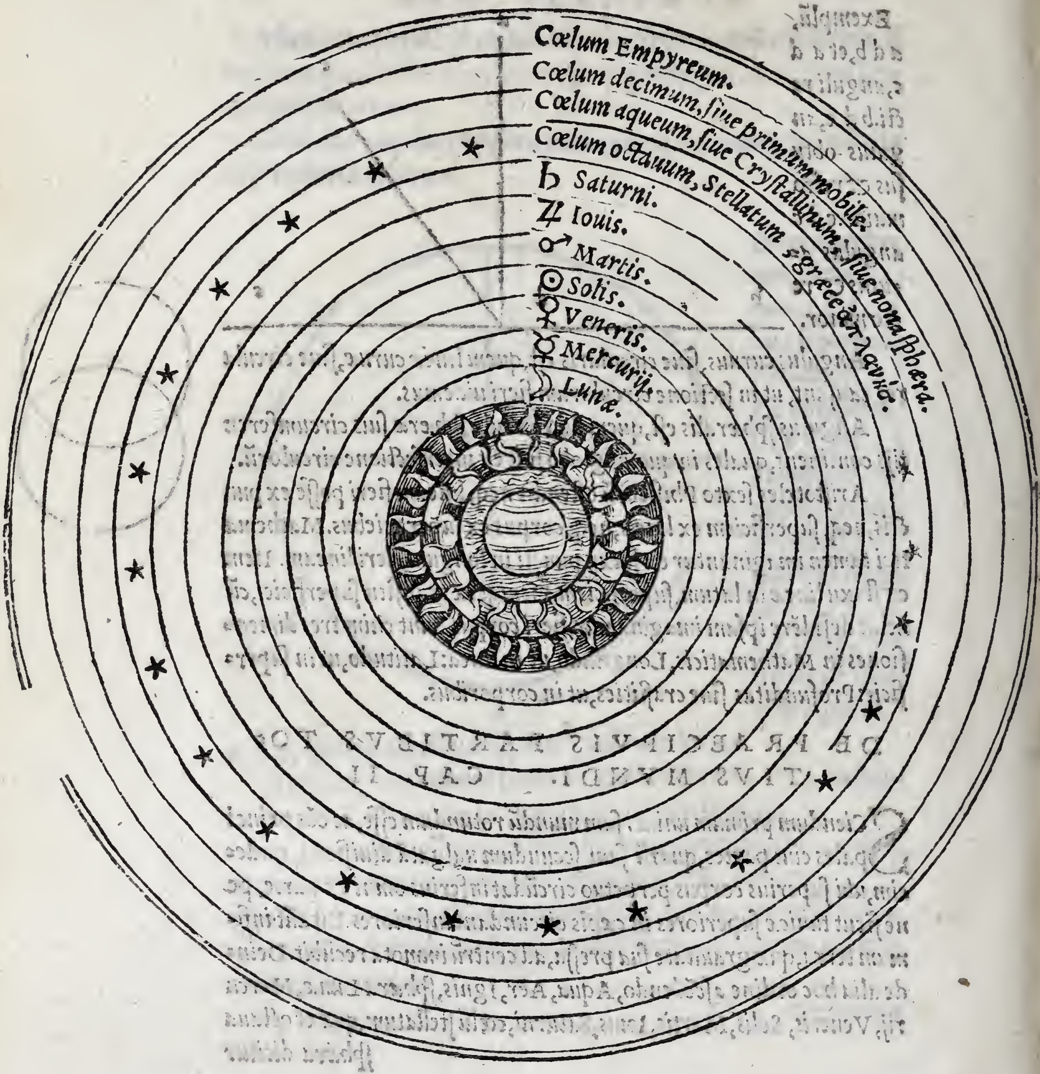
Angulus sphæralis est, quem duo circuli sphæræ suis circumferentijs continent, quales in quouis globo fiũt ex intersectione circulorũ.

Aristoteles sexto Phisicorũ ostendit neq; lineam fieri posse ex punctis, neq; superficiem ex lineis, neq; corpus ex superficiebus. Mathematici tamen imaginantur ex fluxu puncti in longum, fieri lineam. Item ex fluxu lineæ in latum, superficiem. Deniq; ex transitu superficiei, cũ uelut desidere ipsam imaginamur, fieri corpus. Sunt enim tres dimensiones in Mathematicis, Longitudo, ut in linea: Latitudo, ut in superficie: Profunditas siue craßities, ut in corporibus.

DE PRAECIPVIS PARTIBVS TOTIVS MVNDI. CAP. II.

Sciendum primum uniuersum mundũ rotundum esse, ac oẽs principales eius partes, quarũ sunt secundum uulgatã diuisionẽ, qndecim, ubi superius corpus perpetuo circũdat inferius omni ex parte, penè sicut tunicæ superiores in cæpis circundant inferiores. Est aũt infimum terra, quæ grauitate sua pressa, ad centrũ immota recũbit. Deinde alia hoc ordine ascẽdendo, Aqua, Aër, Ignis, sphæra Lunæ, Mercurij, Veneris, Solis, Martis, Iouis, Saturni, cœlũ stellatum, quæ et octaua

sphæra dicitur

Cœlum Empyreum.
Cœlum decimum, siue primum mobile.
Cœlum aqueum, siue Crystallinum, siue nona sphæra.
Cœlum octauum, Stellatum, græcè ἀπλανής.
♄ Saturni.
♃ Iouis.
♂ Martis.
☉ Solis.
♀ Veneris.
☿ Mercurij.
☽ Lunæ.

sphæra dicitur, & ἀπλανὴς à Græcis. In ea sunt omnes stellæ, exceptis septem Planetis. Nona sphæra, quæ stellis omnibus caret. Decima quæ & primum mobile, & ipsa absq; stellis est. Vndecima, quod cœlũ Empyreum à Theologis nominatur. Totus itaq; mundus ex quatuor elementis est parte corruptibili, & undecim cœlis parte incorruptibili. Est autem hæc diuisio secundum substantiam.

DE MOTIBVS CORPORVM TOTIVS VNIVERSI. CAP. III.

OMne corpus mouetur uel sursum, ut leuia, Ignis atq; Aër: Vel deorsum, ut grauia, terra & aqua: Vel secundum circulum, ut cœlestia corpora. Motus sursum uocatur motus à medio, id est, centro terræ. Motus deorsum, ad medium: quia ad centrum terræ. Motus circularis autem dicitur motus circa medium, id est, centrum. Motus igitur sursum & deorsum non in infinitum sunt, sed usq; ad sphæram lunæ, ac centrum terræ. Ergo antipodes non minus quàm nos, ad centrum terræ natura tendunt. Recte quoq; à poëta dictum est: Cœlum undique sursum.

Decima sphæra, quæ & primum mobile, unico mouetur motu, ab oriente in occidentem, super polos mundi, & æquinoctialem. Hic motus omnium notißimus est, circulumq́; totum absoluit intra .24. horas. Hic etiam omnia corpora inferiora secum rapit. Quanto igitur corpora ab ea spæra plus distant, tanto tardius mouentur eo motu, quod potißimum apparet in luna. Hæc enim intra .28. fermè dies totam circuitionem perdit, quod motum eius sphæræ assequi non potest. Porrò hic motus simplex est, & uniformis, & regularis.

Sequitur nona sphæra, quæ duos habet motus. Vnum superioris sphæræ, de quo iam dictum est. Alterum ex se, & ex sua natura, ab occasu ad ortum super eclipticam lineam, & polos zodiaci. Multi illum uocant, motum defectionis, propterea, quod omnes inferiores sphæræ

deficiunt à perfectione primi mobilis.

Octaua sphæra tribus mouetur motibus, decimæ sphæræ, nonæ sphæræ, & suo proprio motu, qui est à Septentrione in Meridiem, superq; principia Arietis & Libræ. Et uocatur motus trepidationis. Hanc sphæram omnis antiquitas credidit primam esse, nec aliam super eam. Verum Neoterici duas alias inuenerunt, persuasi rationibus quibusdam, quas non piguit adscribere, ut si quid utilitatis ex ijs haberi poßit, non desint studiosis. Itaq; notandum, quod omne corpus, uel est simplex, ut quatuor elementa & cœlum: Vel mixtū, ut alia omnia. Item per se mouetur, quod ab interna natura habet, cur sic moueatur, ut lapis deorsum. Per accidens uero, quod ab externo aliquo mouetur, ut lapis sursum per iacientis uim mouetur.

Sunt aūt hypotheses, siue à Physicis postulata.

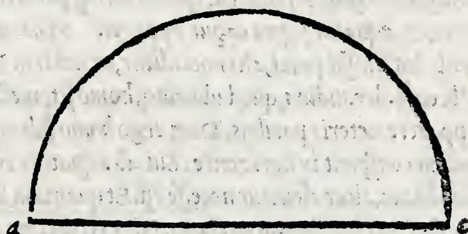
Cuiusuis corporis simplicis unicus est motus per se. Item, Omne corpus, quod pluribus mouetur motibus, unum per se habet, alios per accidens. Item superior sphæra mouet inferiorem, non aūt contra. Item, Stellæ mouentur ad motum sphæræ, quemadmodū clauus ad motū rotæ. Est enim stella densior sui orbis pars, ait Aristoteles libro secundo de cœlo & mundo. Experimento autem constat, octauam sphæram tribus moueri motibus, Necesse igitur est duo supra eam esse corpora. Et quamuis ea uisui subiecta non sint, rationibus tamen efficacibus illic esse demonstrantur. Sunt autem hi tres motus, primus, decimæ sphæræ, secundus nonæ, tertius octauæ, ab septentrione in meridiem, super principia Arietis & Libræ, ut iam dictum est. At hæc pluribus quàm oportuit egimus, potißimum tamē hac de causa, quod postea in circulorū descriptionibus, motus primi mobilis frequens introducitur. Cuius uero sphæræ sit, certo definire, nostrum negotium ut non multum iuuat, ita haud magnopere impedit etiam si ignoretur. Idem sentio de longa ac operosa tractatione Planetarum, ac eorū motu, quippe quæ ad hanc nostram scientiam non exigantur. Geographus enim

phus enim ab Astrologo excussa, ac recte demonstrata, tanquam hypotheses accipit. Qua de re oppido quàm pulchre ac copiose Strabo libro. 2. disseruit. Sat erit nobis, qui epitomen scribimus, de sphæræ rudimentis iuuentutē admonuisse, ac qua poterimus facilitate duxisse. Debent itaq; eius rei nouitij auditores, perpetuo in memoria habere quatuor mundi plagas, orientem occidentemq; solem, Meridiem & Septentrionem, ut quorsum quæuis regio uergat, intelligant.

QVID SPHAERA, AXIS, POLI, quæ polorum nomina. CAP. IIII.

Sphæra est (ut ait Euclides libro. xi. elementorum) quando semicirculi manente dimetiente, circūductus semicirculus in seipsum rursus reuoluitur, unde incœpit circumassumpta figura. Hæc definitio causalis est, & imaginaria, ut pleraq; sunt Mathematicorum. Imaginantur enim Mathematici, ex infinitis superficiebus fieri corpus.

Exemplum. Sit semicirculus a b c. eius dimetiens immobilis, a c. quod si circūagatur semicirculus ille, sphæram fieri intelligimus.

Theodosius autem in libro de sphæris ita ait: Sphæra est solida & corporea figura, una quidem conuexa superficie cōtenta, in cuius medio punctus est, à quo omnes rectæ lineæ, ad circumferentiam eductæ, inuicem sunt æquales. Et hæc definitio propria est, naturā sphæræ ad amußim exprimens.

Axis sphæræ, est linea recta, per centrum sphæræ acta, circūferen

ſolſtitiorum, Meridianus, & Horizon. Minorum circulorum ſunt quatuor, Arcticus, Antarcticus, Tropicus Cancri, & Tropicus Capricorni. Sunt ergo decem in uniuerſum.

Aequator eſt circulus maior, omniquaq; ſuis partibus æque à polis diſtans. Sic dictus, quoniam cum ſol in eo eſt, nox diei omnino æquatur, & cõtra, dies nocti. Alio nomine Aequinoctialis & Aequidialis dicitur. Contingit autem æquinoctiũ bis in anno, ſemel menſe Martio, in principio Arietis. Iterum menſe ſeptembri initio Libræ. Eſt autem tum æquinoctiũ per uniuerſum orbem. Intelligitur autem circulus hic cœlum medium ambire ſua circumferentia, Atq; ob eam cauſam primæ ſphæræ cingulus dicitur.

Zodiacus eſt circulus maior, Aequatorem in duobus punctis, quæ ſunt principia Arietis & Libræ, dirimens, cuius una medietatum ad Septentrionẽ, altera uero ad Auſtrum uergit. Latini eum Signiferum uocant. In media aũt Zodiaci ſuperficie (ſolus enim hic circulus latitudinem habet duodecim partium, qualium maximus circulus trecentarũ ſexaginta) linea eſt, ipſum in duo æqua partiens, et ultro citroq; ſex latitudinis gradus relinquẽs. Hæc Ecliptica dicitur: eò quod Solis Lunæúe eclipſis nunquam contingat, niſi ſub ea ambo corpora conſiſtant. Fieri autem non poteſt, ut Zodiacus eoſdem habeat polos cum Aequatore, ergo eius poli à polis mundi diſtant gradibus. 23. & minutis. 51. hoc eſt ferè. 24. Sed obiter hic notandæ ſunt quinque hypotheſes ad intelligendas Eclipſes, Solis ac Lunæ. PRIMA.

Solem ſemper ſub Ecliptica eſſe linea, non etiam cæteros Planetas.

SECVNDA.

Lunam non habere per ſe lumen, ſed à Sole accipere.

TERTIA.

Terram eſſe longe maiorem Luna.

QVARTA.

Non fieri Eclipſim, niſi ſecundum diametrum.

Quinta.

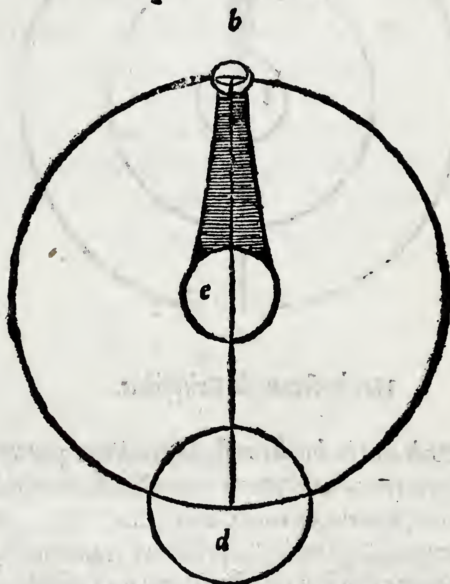
QVINTA.

Lunæ corpus densum esse & minime translucidum.

Est igitur Eclipsis solis, quando Luna inter terram Solemq; secundum diametrum locatur. Lunæ uero Eclipsis est, quando terra inter Solem Lunamq; secundum diametrum ponitur.

a b c d, linea ecliptica. e, terra. b d, diametrus, per centra trium corporum means. d, Sol. b, Luna. umbra, e b.

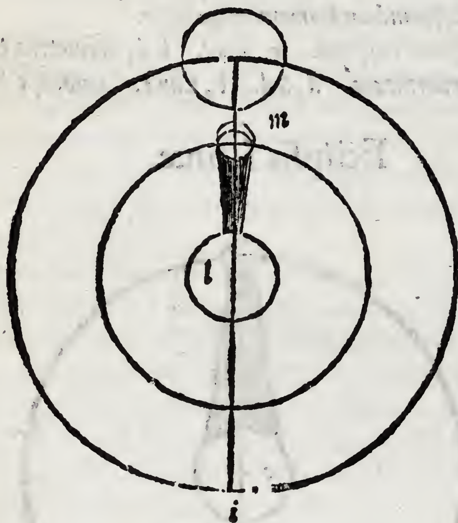
Eclipsis Lunæ.

Eclipsis Lunæ potest esse uniuersalis, Solis uero minime.

Eclipsis Solis.

f g h i, Solis sphæra sub ecliptica, m luna, l terra, umbra m l.

Hæc hactenus de Eclipsibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur: quorum sex sunt arctica, siue septentrionalia: Sex item antarctica, siue australia. Arctica sunt hæc: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australia hæc: Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphæra, duo sunt circuli maiores, q ad angulos rectos & sphærales se intersecãt, diuiduntq; quadrantes zodiaci & æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολȣ̃ρα mutila uocant & imperfecta, quẽadmodũ sunt coluri in cœlo. Apparent enim dimidiati supra horizontẽ.

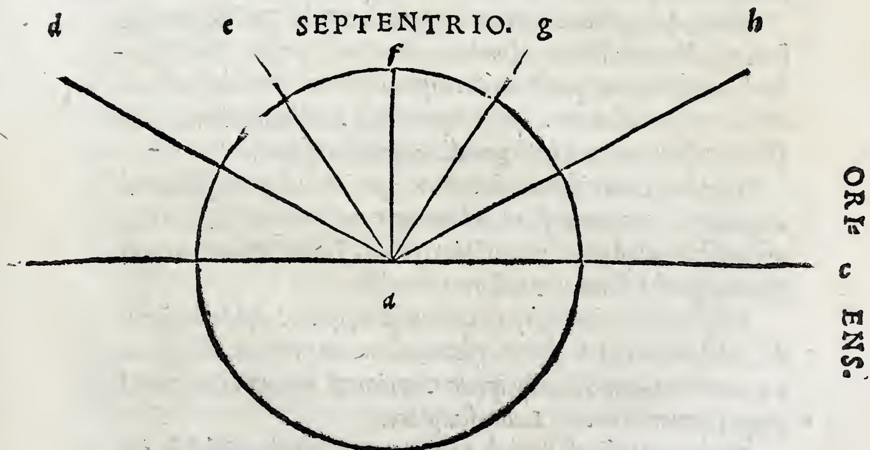
Colurus solstitiorum, est circulus maior per principia Cancri, & Capricorni

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctũ pedum appellare possumus.

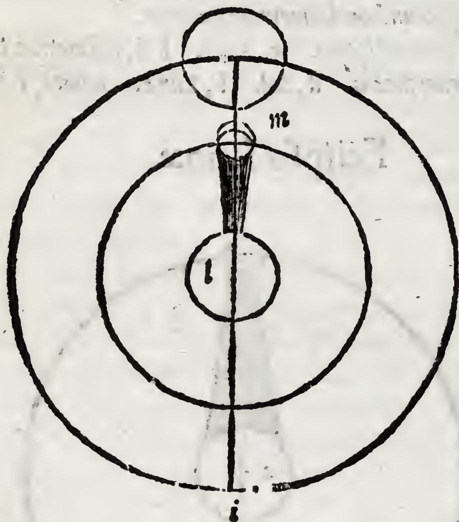
Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq́; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porrò tum consideranda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuißima fuerit, scias meridianum deducendum esse à stilo in extremum breuißimæ umbræ. Exemplum: Sit c oriens, b occidens,

a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuißima autem a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

Eclipsis Solis.

f g h i, Solis sphæra sub ecliptica, m luna, l terra, umbra m l.

Hæc hactenus de Eclipsibus.

Cæterum Zodiacus in duodecim signa diuiditur: quorum sex sunt arctica, siue septentrionalia: Sex item antarctica, siue australia. Arctica sunt hæc: Aries, Taurus, Gemini, Cancer, Leo, Virgo. Australia hæc: Libra, Scorpius, Sagittarius, Capricornus, Aquarius, Pisces.

Coluri in sphæra, duo sunt circuli maiores, q ad angulos rectos & sphærales se intersecãt, diuiduntq; quadrantes zodiaci & æquatoris. Sic dicti, quod Græci κολȣ̃ρα mutila uocant & imperfecta, quẽadmodũ sunt coluri in cœlo. Apparent enim dimidiati supra horizontẽ.

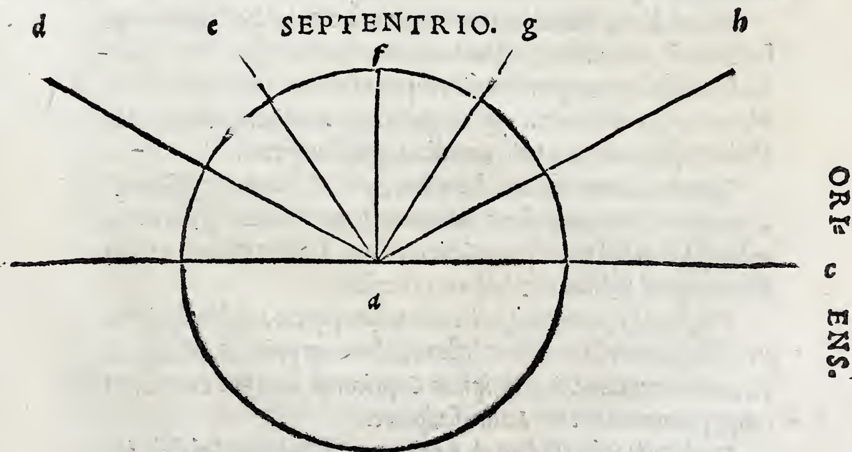
Colurus solstitiorum, est circulus maior per principia Cancri, & Capricorni

Capricorni, per polos Eclipticæ, pariter & polos mundi transiens. Hic & declinationum circulus dicitur.

Colurus æquinoctiorum itidem circulus maior est, per principia Arietis & Libræ, pariter ac polos mundi transiens.

Meridianus est circulus maior, per punctum uerticis et polos mundi transiens. Est autem punctus uerticis, qui recte supra rem ipsam ponitur, uelut in perpendiculo uidemus. Hic etiam zenith uulgo dicitur, ac oppositus ei punctus Nadir. Nos non incommode (opinor) punctũ pedum appellare possumus.

Linea meridiana autem sic inuenitur: In planum cum horizonte æque iacentem circulum pinge, stilumq́; è medio ad perpendiculum erige, qui umbram in circuli planiciem iaciat. Porrò tum consideranda est ascendentis solis & occidentis umbra à stilo facta. Nam ubi ea breuißima fuerit, scias meridianum deducendum esse à stilo in extremum breuißimæ umbræ. Exemplum: Sit c oriens, b occidens,

a stilus erectus. umbra ab oriente in occidentem iacta maxima, a b. breuior a d, & adhuc breuior a e, breuißima autem a f in septentrionem iacta. Nam sequentes umbræ in ortum a g, a h, & a c, ita crescunt ordine, ut priores decreuerunt. Est igitur a f linea meridiana.

C In

In horologijs noſtræ ætatis, lingula illa tremula, quæ circũuolui-tur, lineam meridianam oſtendit, quanquã non prorſus ad amußim. Neq; enim eodem meridiano nobiſcum, inuenitur lapis ille, ſed ali-quanto magis orientali. Ac eius auriculæ Septentrionem, tinctæ ma-gnete, qui in ijs regionibus reperitur.

Horizon, quem finitorem quoq; dicunt, eſt circulus maior, ſupe-rius hemiſphærium ab inferiore diuidens. Eſtq́; is, in quem ſub dio con ſiſtentium, circumducentiumq́; oculos, uidetur obtutus deficere, qui & partem cœli uiſam, à non uiſa dirimit. Diuerſarum autem regionum uarius eſt horizon, & omnium horizontium capitis uertex, polus di-citur. Nam tale punctum omniquaque ab finitore, atq; ipſo horizonte æque diſtat. Hactenus de circulis maioribus.

Arcticus, circulus minor eſt, quem polus Zodiaci ad motum primi mobilis, circa polum mundi arcticum deſcribit.

Antarcticus, eſt circulus minor, quem alter polus Zodiaci, circa po lum mundi antarcticum, ad motum primi mobilis efficit. Per Polum Zodiaci intelligimus punctum ab ecliptica (de qua ante diximus) om-ni parte æque diſtantem. Eſt itaq; alter ad Arcticum, alter ad Au-ſtrum. Diſtant autem à polis mundi. 24. gradibus fermè.

Tropicus Cancri, eſt circulus minor, quem Sol, dum longißime ab æquatore in Boream deflexit, ad motum primi mobilis deſcribit. Hoc autem fit, dum Sol principium Cancri intrat. Dicitur etiam tunc Sol-ſtitium, quod Sol non ultra ad nos procedat.

Tropicus Capricorni, eſt circulus minor, quem Sol, dũm longißi-me ab Aequatore in Auſtrum deflexit, ad motum primi mobilis, efficit. Fit autem hoc, cum Sol principium Capricorni attingit. Ceterum id tempus Brumam uocant Latini ſcriptores.

Declinatio Solis eſt, dum ab Aequatore ad Tropicos Sol diſcedit. Arcus uero Coluri, interceptus à Tropico & Aequatore, diſtantiam

eius habet

eius habet, quæ est .24. graduum fermè. Tantum enim etiam Tropici ab æquatore distant, & poli Zodiaci à polis mundi, ut iam dictum est.

Ascensio declinationi contrario modo intelligitur, dum Sol à Tropicis Aequatori appropinquat, quanquam sensibile iudicium dicit Solem ascendere, dum ad Tropicum Cancri descendit: descendere uero, dum à Cancro ad Aequatorem cedit, cum potius tamen ascendat.

DE COMPOSITIONE MATERIALIS SPHAERAE, ATQVE INIBI DE Circulorum Theoria, CAP. VII.

Sphæram materialem si quis componere uelit, hoc modo agat. Primum Coluros extruat, qui ad angulos rectos sphæralesq́; se intersecent. His, si ita uidebitur, axem aptet. Dein æquatorem cum ambobus Tropicis, sed Aequatorem in medio, Tropicos ab Aequatore distantes .23. gradibus, & .51. minutis, hoc est quod nunc toties diximus .24. gradibus fermè. Sed notandum, primum circulis per quadrantes diuisis, ipsorum quidem quadrantum singulorum esse nonagenos gradus. Quare secundũ eam theoriam, oportet reliqua spacia diuidere in circulis. Exempli gratia. Quadrans ita diuiditur: Primo in tres æquas partes: Et hæ deinde rursus in ternas alias: Deniq; hæ singulæ in denas. Atq; ita in quouis quadrante .90. gradus emergunt. His ita habitis, facile est reliqua uel demere, uel addere. Nam unica hac distantia seruata .24. fermè graduum, spacia in sphæra facile noscuntur. Tot enim gradibus distãt Tropici ab Aequatore, atq; Arctici à suis polis: & Zodiacus ab altero Tropico ad alterũ ita ponitur, ut ecliptica ambos contingat, scindat aũt Aequatorem super Coluro Aequinoctiorũ, appropinquet uero polis super Coluro solstitiorum. Postremo Meridianus & Horizon aptentur secundum ipsorum descriptionem, et parata est Sphæra, quantum Geographico negotio usui est.

Integrum est res tota, aut rei pars, quæ sexagenaria diuisione non

prouenit. Minutum est ſexageſima pars integri. Secundũ eſt ſexageſima pars Minuti. Tertium, ſexageſima pars Secundi: atq; ita deinceps ſecundum multitudinem unitate creſcentem. Exemplum in circulis. Zodiacus diuiditur in .4. æquas portiones, quos quadrantes uocamus, Quadrans in tria ſigna, Signum in .30. gradus, Gradus in .60. minuta, Minutum in .60. ſecunda, Secundum in .60. tertia, &c.

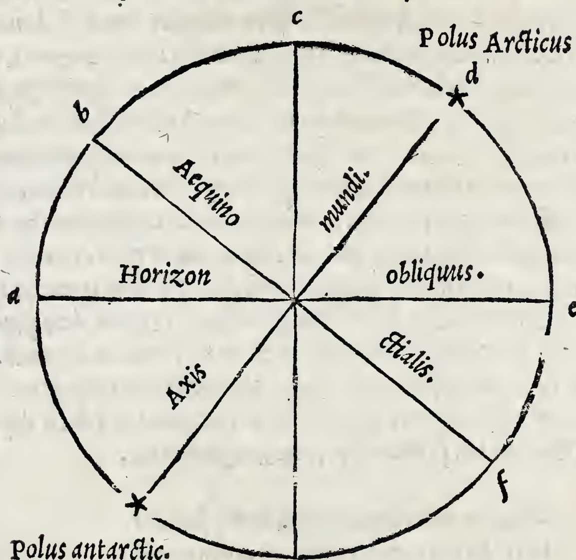
Exemplum in tempore. Dies naturalis in .24. horas diuiditur. Hora in .60. minuta, Minutum in. 60. ſecunda, Secundum in. 60. tertia, et ſic deinceps. Colligitur ergo quæ minuta præcedũt, eſſe integra: quæ uero ſequuntur, eſſe partes integri.

QVID PER ELEVATIONEM POLI INTELLIGATVR. CAP. VIII.

PORrò firmis rationibus demonſtratum eſt ab Aſtrologis, ubicunque locorum homo fuerit, medium cœli illi ſemper apparere. Hoc autem animaduertendum, in ſingulis regionibus, ſingulos eſſe horizontes. Deniq; illud etiam operæ precium eſt notare, ſi homo ſub æquatore fuerit, illi apparere utrũq; polum in horizonte. Sin ab æquatore ceſſerit polos uerſus, alterum polorum eleuari, alterũ deprimi inuiſibilemq́; reddi. Atq; ut res clarior ſit, exemplo hoc demonſtrandum eſt. Cede ab æquatore ſeptentrionẽ uerſus uno gradu, polus Arcticus uno gradu leuabitur, Antarcticus deprimetur, uerticis punctus, pedumq́; itidem uno gradu cedent. Item ſi ab æquatore ad Tropicũ uſq; Cancri iueris, leuatus eſt polus Arcticus .24. gradibus fermè, totidem Antarcticus depreſſus gradibus, tot etiã ceßit punctus oppoſitus uerticali puncto, ac ſic deinceps, donec ſub ipſum polum cõceſſeris. Quatuor itaq; hæc puncta, magnã huic negocio lucem adferunt, quare diligenter conſideranda ſunt. Colligitur ex his, idẽ eſſe ſi dicas: polus noſter .50. gradibus leuatur nobis: Siue: polus noſter ab horizonte .50. gradibus diſtat: Siue: zenith noſtrum ab æquatore .50. gradibus abeſt.

Eſt autem

Est autem hæc huius rei demonstratio.

Sit Colurus nostro Meridiano iunctus, a b f. horizon a e. zenith eius c. æquator b f. Polus mundi arcticus, d. erit c e, quarta circuli pars, & b d similiter. Probatio. quia sunt quadrantes à polis ad suos circulos. Sunt autem quadrantes circulorum maiorum omnes æquales. Porrò c d, cõmunis arcus est duorum quadrantũ c e, & d b. Ipso igitur dempto, reliqua erunt æqualia, uidelicet b c, distantia zenith ab æquatore, & d e eleuatio poli supra horizonta. Probatio. Si ab æqualibus æqualia demas, remanentia erunt æqualia.

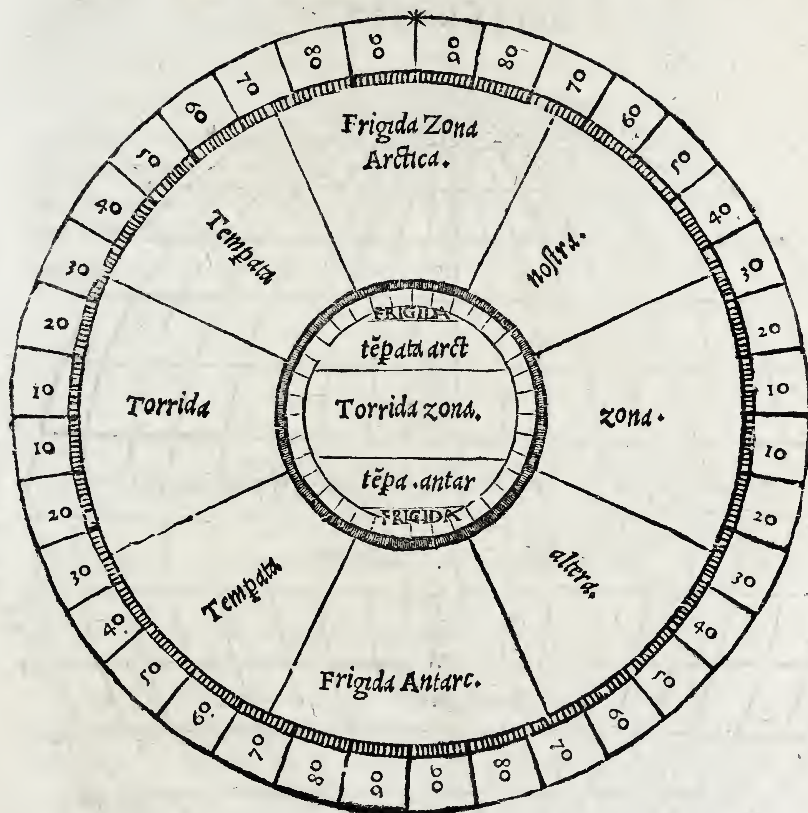
DE QVINQVE ZONIS. CAP. IX.

Zona est spacium de superficie cœli, ac eadem quidem proportione terræ, inter duos circulos minores comprehensum. Sunt

autem circuli diuidentes zonas, quatuor, duo Tropici, Arcticus & Antarcticus. Porrò Aequinoctialis non diuidit zonas, sed unam zonam mediam secat, uidelicet Torridam. Neq; uero per zonas, circuli intelligendi sunt iam dicti quatuor: cum zonæ uox superficiei sphæræ imposita sit. Nec ulli circuli in cœlo latitudinem habere intelligãtur, uno excepto zodiaco. Nec obstat, quod circulus etiam superficies est. Latitudo enim eius non cingere sphæram, sed diuidere intelligitur, quanquam circuli peripheria etiam suo modo cingit sphæram. Hic illud notandum, quemadmodum in cœlo æquator est, ita etiam in terra, & eodem modo de alijs circulis minoribus. Est enim terra, quæ subiecta est æquinoctiali, Est item quæ subiecta est Tropicis, deniq;, quæ subiecta est extremis circulis. Atq; ita etiam de zonis intelligendũ. Nam ut in cœlo quinq; sunt zonæ, ita sua proportione, quinq; in terra. Id nemo exquisitius, nemo paucioribus uerbis, nemo tam docte descripsit atq; Ouidius lib. primo τῶν μεταμορφώσεων.

Vtq́; duo dextra cœlum, totidemq́; sinistra
Parte secant zonæ, quinta est ardentior illis,
Sic onus inclusum numero distinxit eodem
Cura dei, totidemq́; plagæ tellure premuntur.
Quarum quæ media est, non est habitabilis æstu.
Nix tegit alta duas, totidem inter utranq; locauit,
Temperiemq́; dedit, mixta cum frigore flamma.

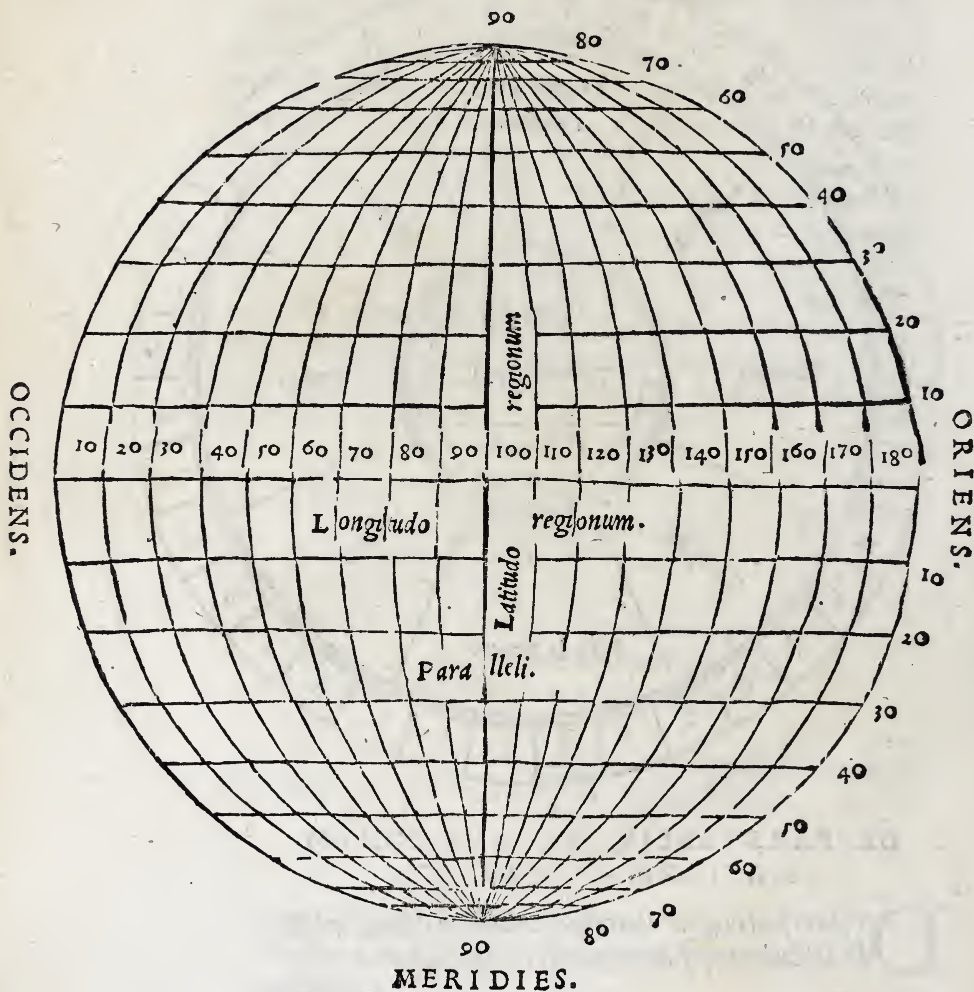
Latitudo zonarum facile habetur, si quis sciat distantiam quinq; circulorum. Nam. 24. fermè gradus totum negotium uersant.

DE PARALLELIS, AC GNOMONVM RATIONE. CAP. X.

DVplices ſunt in ſphæra paralleli. Alij enim diſtinguunt gradus latitudinum, & illi pinguntur in mappa, nonnunquã quinis gradibus

SEPTENTRIO.

90
80
70
60
50
40
30
20
10
OCCIDENS.
10 20 30 40 50 60 70 80 90 100 110 120 130 140 150 160 170 180
ORIENS.
regonum
Longitudo regionum.
Latitudo
Paralleli.
10
20
30
40
50
60
70
80
90
MERIDIES.

nis gradibus, nonnunquam denis distantes, numerando ab æquatore polos uersus. Alij distinguunt differentias horarum diei artificialis. Nam quo magis ab æquatore disceditur, tanto maior uariatio accidit horarum. Hi autem paralleli non pinguntur in mappullam, uerũ marginibus adponuntur. Intelliguntur tamen per totam terram ab oriente in occidentem. ac de his nunc tractabimus. Vt autem intelligatur qua ratione positi sint, hæc prænotanda duximus, Quod longitudo regionum sumitur ab ortu in occasum, Latitudo uero à septentrione in austrum.. Porrò latitudinem disterminant paralleli, mensurant meridiani. Longitudinem uero distinguunt meridiani, mensurant paralleli. Cum autem omnes meridiani in polo conueniant, omnes sibi inuicem sunt æquales: sunt enim maiores circuli. Paralleli uero, cum non habeant ubi concurrant (quippe sic non essent paralleli) necessum habent, ut alius alio sit maior, omnium uero maximus, æquator. Et ipsi à meridianis inæqualibus arcubus intersecantur: quorum arcuum proportio sciri non potest, nisi ex totius circuli proportione ad maximum. Præterea notandum, sub æquatore habitantibus, semper esse diem nocti æqualem, duodenarum uidelicet horarum. Cuius causa est, quod horizon eorum omnes parallelos, quos sol describit, medios secat, ad angulos rectos & sphærales, æqualesq; arcus supra atq; infra horizonta relinquit. Verum quo magis ab æquatore disceditur, tanto maiorem esse horarum uariationem, noctisq; & diei. Ergo ubi horarũ uariatio est ab Aequatoris æqualitate uno quadrante, ibi aliquis nouus parallelus ab oriente in occidentem à Ptolemæo descriptus est, usq; in eum, qui per mediũ Hyberniæ, ubi propter sphæræ præcipitem coartationem, non quadrantibus proceditur, sed medietatibus, & paulo post totis horis. Est autem hæc subiecta descriptio ex Ptolemæi libro περὶ τῆς μεγάλης πραγματείας.

	20	16 1/2 1/4	52.50.minut.	33 1/2	79 1/12	253 1/6	Per Rheni ostia	
	19	16 1/2	51 1/2 1/6	31 1/3 1/12	75 1/2 1/12	229 2/3	Per Agrippinam coloniã.	IX
	18	16 1/4	50 1/3	29 1/2 1/3 1/12	71 2/3	210 1/3	Per mediam Mœotim.	
	17	16	48.32.minut.	27 1/2	67 1/2 1/3	188 1/2 1/12	Per Borysthenis ostia.	VIII
	16	15 1/2 1/4	46.51.minut.	25 1/2	63 1/2 1/3 1/12	174 1/6	Per fontes Istri.	
	15	15 1/2	45.1.minut.	23 1/4	60	155 1/12	Per mediũ pontũ Euxinũ.	VII
	14	15 1/4	43 1/4	20 1/2 1/3	55 1/2 1/3 1/12	144 1/4	Per Massiliam.	
	13	15	40.56.minut.	18 1/2	52 1/2	127 1/2 1/3	Per Hellespontum	VI
	12	14 1/2 1/4	38 1/2 1/12	15 2/3	47 1/2 1/3	114 1/2 1/3 1/12	Per Smyrnam.	
	11	14 1/2	36	13 1/2 1/3 1/12	43 1/2 1/12	103 1/3	Per Rhodum.	V
	10	14 1/4	33.18.minut.	10	39 1/2	93 1/12	Per mediam Phœniceam.	
	9	14	30.22.minut.	6 1/2 1/3	35 1/12	83 1/4	Per inferiora Aegypti.	IIII
	8	13 1/2 1/4	27.40.minut.	3 1/2	31 1/2 1/3	54 1/6 1/2 al.	Per Ptolemaida Thebaid.	
Tropicus Cancri.	7	13 1/2	23.51.min.20.sec.	0	27 1/2	65. 1/2 1/3	Per Syenen.	III
Amphiscii Sex.	6	13 1/4	20.14.minut.	3 1/2 1/4	22 1/3	58 2/3	Per Napatos	
	5	13	16.27.minut.	7 1/2 1/4	17 1/2 1/4	51	Per Meroën.	II
	4	12 1/2 1/4	12 1/2	12	13 1/3	44 2/3	Per Adulicum sinum.	
	3	12 1/2	8 1/2 1/12	16 1/2 1/3	8 1/2 1/3	37 1/2 1/3 1/12	Per Aualicum sinum.	I
	2	12 1/4	4 1/3	21 1/3	4 1/2 1/12	32	Per Taprobanen.	
	1	12	0	27 1/3	0	27 1/12	Per mediam Aphricam.	
Aequator				Aestiua.	Aequinoctialis.	Hyberna.		

Gnomonum umbrae.

	Numerus parallelorum.	Horæ cum partibus.	Eleuatio poli, siue elongatio parallelorum ab Aequatore.				Loca per quæ scribuntur paralleli.	Climata.
Polus * Arcticus.	39	Medius annus	90	90			Per mare glaciale	XIX
Perisc ij Septem.	38	Menses quinq;	84	75			Per mare glaciale	
	37	Menses quatuor	78 $\frac{1}{3}$	60	Gradus Tropici ex utraq; parte		Per mare glaciale	XVIII
	36	Menses tres	73 $\frac{1}{2}$	45	puncti maximæ eleuationis su=		Per Pilappos	
	35	Menses duo	69 $\frac{1}{2}$	30	pra horizonta latitudi.		Per mediam Islandiam	XVII
	34	Mensis unus	67 $\frac{1}{2}$	15			Per Gotthiam	
	33	24	66 $\frac{1}{6}$	Periscion primus.i.umbras circum=			Per Gotthiam	XVI
Circulus Arcticus.	32	23	66		(ducentium.		Per Gotthiam.	
	31	22	65 $\frac{1}{2}$				Per extrema Scythiæ.	XV
	30	21	64 $\frac{1}{2}$				Per Scythiam	
	29	20	63				Per Thylen.	XIIII
	28	19 $\frac{1}{2}$	62				Per Ebudas insulas.	
	27	19	61				Per Septen. Hyberniæ	XIII
	26	18 $\frac{1}{2}$	59 $\frac{1}{2}$	Hic umbrarum rationes deficiunt.			Per medium Hyberniæ.	
	25	18	58	40 $\frac{2}{3}$	96	419 $\frac{1}{12}$	Per australes part. Hyb.	XII
Heteroscij uiginti	24	17 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	57	39 $\frac{1}{2}$	92 $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	372 $\frac{2}{3}$	Per Camolodunū Britan.	
	23	17 $\frac{1}{2}$	56	37 $\frac{2}{3}$	88 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$	335 $\frac{1}{4}$	Per mediam Britanniā.	XI
	22	17 $\frac{1}{4}$	55	36 $\frac{1}{4}$	85 $\frac{1}{3}$	304 $\frac{1}{2}$	Per Bullæū Britanniæ.	
	21	17	54 .i.minut.	34 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{3}$ $\frac{1}{12}$	82 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{12}$	278 $\frac{1}{2}$ $\frac{1}{4}$	Per Tanais ostia.	X

In hac figura primus ordo significat numerum parallelorum. Sunt enim .39. in uniuersum. In secundo ordine positæ sunt horæ cum partibus. Deuenitur autem ab .12. horis ad medium annum. Porrò tertius ordo declarat, quot gradibus quiuis parallelus ab æquatore distet, donec ad nonagesimum usq; gradum peruentum fuerit. Deinde sequuntur tres ordines pro umbrarum in Gnomonibus ratione, quorum primus æstiuam umbram explicat, Secundus æquinoctialis, Tertius hybernam, usq; ad .25. parallelum. Nam ultra deficiunt rationes umbrarum, propter propinquitatem nimis angustam, ut ait Ptolemæus. Vltimus ordo loca habet in terra habitabili, per quæ paralleli ipsi meant. Marginibus porrò apposuimus utrinq;, illic parallelorum nomina ex umbris, hic climatum numerum. Sed de ijs in sequentibus copiosius disseremus. Exempli gratia. Aequinoctialis est primus parallelus, qui habet perpetuo .12. horas. Elongatio eius nulla est: quippe alij paralleli ab ipso distant. Aestiua umbra est .27. & semis partium, qualium Gnomo. 60. Aequinoctialis nulla, Hyberna totidem quot æstiua. Per mediam autem Africam describitur æquinoctialis, ut habet nostra ætate terra habitabilis.

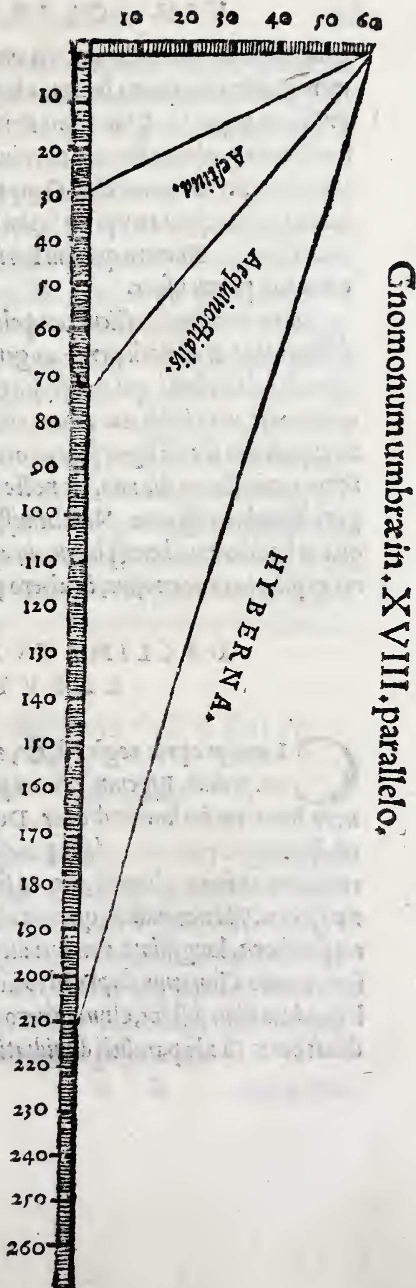
Item secundus parallelus. 12. habet horas, & quadrantem: distat ab æquatore gradibus quatuor & quadrante. Vmbra æstiua partes habet. 21. & trientem. Aequinoctialis partes. 4. cum triente & uncia. Hyberna uero triginta duas. Meat autem per Taprobanen insulam Indici maris. De reliquis parallelis eodem modo conijciendum.

De Gnomonibus autem hoc sciendum: Erigatur ad perpendiculũ stilus in plano, æque cum horizonte iacente, diuidaturq; stilus in .60. æquas partes, in quas easdem & planũ iacens æque scindatur, sed longius multo protẽdatur, uidelicet ut hyemales umbræ pingi queant. Tũ sanè in quauis regione, quas diximus umbras, facile uidebis. Nã æquinoctialis umbra bis in anno inquiri potest, æstiua semel, ac hyberna semel, uidelicet cum sol est in Tropicis. Deficiunt autem umbrarum rationes in uicesimosexto parallelo. Superfluumq; est (ait Ptolemæus) uel

horarum

horarum, uel umbrarum quadrãtes, in gnomonibus recensere, ob nimis angustam propinquitatem parallelorum. Porrò *obiter hic notandum, q ex umbrarum, quanquam alia, ratiõe, triplices sunt nomĩati paralleli.* Primi Amphiscij, *id est, in utrãque partem umbram mittentes.* Fit *enim bis in anno, sole ad uerticem aduentante, ut gnomones nullam umbram faciant in meridie. Ac horum quidem umbræ ad* Austrum *declinant, cum* Sol *circa* Cancrum *uersatur: ad* Septentrionem *autem, cum* Sol *ad* Capricornum *descendit.* Tales *certe sunt omnes inter duos tropicos comprehensi paralleli:* In *figura uero nostra, sex primi.*

Alteri *sunt* Heteroscij, *id est in alteram duntaxat partem umbram mittentes.* Primus *eiusmodi est parallelus per* Syenen, *uidelicet* Tropicus Cancri, *quanquam is* Solem *supra caput habet, nõ etiam reliqui* Heteroscij. Heteroſciorum *itaq;*

primus est Tropicus Cancri, Vltimus autem tricesimus secundus, numero quidem uigesimus sextus, omnes à Tropico Cancri ad circulum arcticum usque. Vltimi sunt Periscij, id est, qui umbram in omnes horizontis partes mittunt in circulum omni die. Horum primus est tricesimus tertius parallelus. Quippe in hoc dies.24.horarum est. Et totus quidem æstiuus tropicus supra horizonta conspicitur, alter uero occulitur. Numero quidem Periscij sunt septem, à circulo arctico omnes ad polum usque.

Inter circulum arcticum & polum, propter sphæræ angustiam, differentia parallelorũ per.15. augetur gradus, sed utrinq; ab latere Meridiani intellecti, qui menses singulos efficiunt, donec sub polũ deuentum est, ubi dimidiatus annus, est, dies unus: dimidiatus alter, nox una: quoniam sex ibi signa supra horizonta consistunt, sex infra. Itaq; totus annus illic ex die uno, & nocte una conflatur. Est autem hæc figura dimidiatæ sphæræ. Nam hemisphæria eiusdem rationis sunt. Et quæ in hoc diximus hemisphærio, in altero prorsus ita habent. Quare res explicata in hoc nostro, in altero patet.

DE CLIMATVM RATIONE, CAPVT .XI.

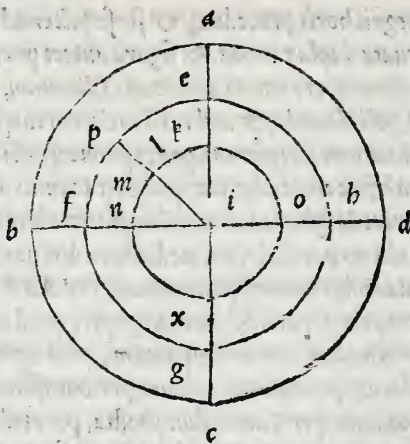
Clima proprie regio est, &, ut Columella ait, quoquo uersus 60.pedum. Est enim octaua pars iugeri. Apud Geographos uero horarum inclinatio dicitur. Definiunt autem hoc pacto: Clima est spacium terræ, inter duos parallelos comprehensum, in quo porrectißime ab initio Climatis, usq; ad finẽ eiusdem, dimidia hora uariatio est diei. Vbi notandum, quotum aliquod clima ab æquatore fuerit, tot semihoris, longißima eius loci dies, superat diem nocti æqualẽ. Est igitur ratio Climatum dupla ad rationem parallelorũ. Nam paralleli quadrantibus distant, climata uero duobus quadrantibus, id est, mediatis horis. Et ubi paralleli dimidiatis horis cõstituuntur, ibi Climata

integris

integris horis procedunt, & sic sequētur ad finem usq; parallelorum, seruata dupla ratione. Ex figura autem præcedenti parallelorū, facile est conijcere omnia accidentia Climatum, ut sunt horarum differentiæ, poli eleuatio, & umbrarū ratio. Porrò qui nostra ætate de Climatum ratione scripserunt, præceptionem nobis dederunt, cum ab initio, tum à fine claudicantem: qualis est Ioannis à Sacro Busto, quem authorem de sphæra, uocant. Climata uero haud dubie denomīari debent ab ultimo parallelo, ubi media hora diei uariatio est. Erunt itaq; Climata. 19. his nominibus nominata: Per Aualicum sinum, per Meroën, per Syenen, per inferiora Aegypti, quod alij διὰ ἀλεξανδρείας: per Rhodum, per Hellespontum, quod author de sphæra uocat διὰ ῥώμης: per medium pontum, per Borysthenis hostia, ꝑ Agrippinam Coloniam, per Tanais fluuij hostia, per mediam maiorem Britanniā, per australes partes Hyberniæ, per septentrionalia Hyberniæ, per Thylen, per extrema Scythiæ, per Gotthiam, per mediam Islandiam, per mare Glaciale, & ultimum hinc polum usq;. Cæterū ut hic descripta sunt Climata hemisphærij nostri, ita in altera parte alterius hemisphærij, eadem ratione constitui poßunt, quemadmodum etiam antea de parallelis diximus.

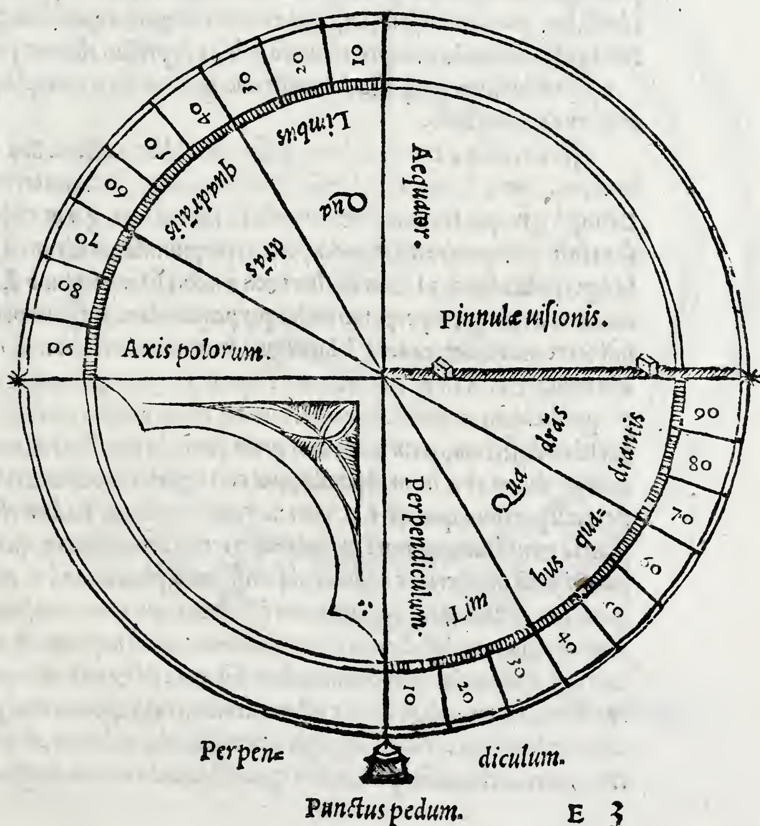
QVOD TERRAE QVANTITAS HVMANO INGENIO CERTO DEprehendi queat. CAP. XII.

AD eam rem hypotheses sunt aliquot. Prima. Circuli ad circulum esse proportionem. Secunda. Medium cœli nobis semper apparere. Tertia. Demissos radios à sole, in terræ differenteis parteis, parallelos esse. Quarta. Terram se ad totum cœlum habere uelut punctum. Quinta. Aequalium angulorum productas circumferentias, similes esse, id est, eandem rationem, proportionemq; habere ad circulos suos. Eius est exemplum subsequens.

Nã quemadmodũ b a, est quadrans maximi circuli a b c d, ita f e est quadrãs medij circli e f g h, et n k minimi. Sunt enim oẽs ad angulũ a i b. Itẽ ut p e est octaua pars medij circuli, ita l k est octaua pars minimi circuli. Sũt enĩ ad eundẽ angulũ arcus. Ita quemadmodũ cœlũ in quatuor æquas ptes diuidimus, super centrũ mundi, nimirum sua proportiõe etiam terra in quatuor partes scinditur, ut superni quadrantes infernis quadrantibus comparẽtur. Et quẽadmodum quadrãtes in cœlo nonagenis gradibus diuiduntur, ita etiã terræ quadrantes. Cum autem cœlum circumuoluatur, totum utiq; sub aspectum cadit: atq; ita facile est illic quartã portionem inuenire. Secus autem de terra. Quandoquidẽ homo diutina peregrinatiõe, ni superiora respexerit, scire nõ potest quotam partem eius trãsierit. Alioq facillimũ erat totius terræ quantitatẽ, atq; adeo omnes eius partes inuestigare. Ideoq; hæc ex superioribus uenari oportet. Quam ad rem sunt Astrolabia, atq; alia instrumenta multa. Porrò de Quadrãte negotium facillimum est, id nunc exequemur. Diuide quemuis circulum in partes quatuor, ita ut dimetientes duæ se in centro ad ãgulos rectos intersecent. Deinde semidiametro alteri pinnulas appone, per quas et poli stella, uel aliud astrum uideri queat: aut per quas radij solares poßint demitti. Ex dictis aũt notum est, si per pinnulas uideas polum, eam dimetientem significare axem mũdi: alteram autem pinnulis carentem, æquatorem. Quod si per foramina pinnularũ, radios solis acipias

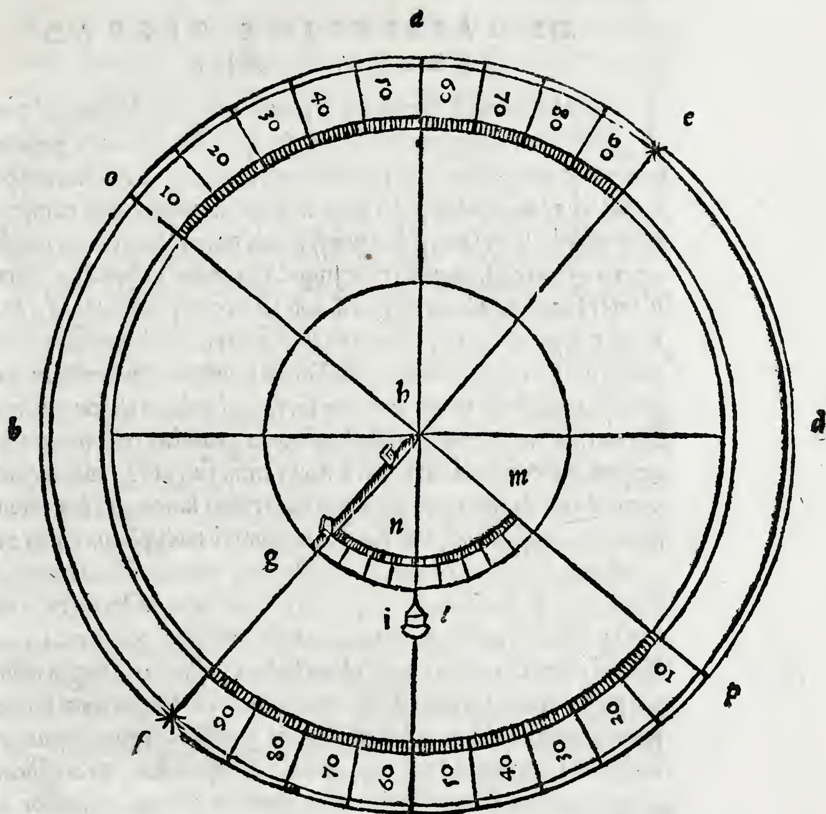
cipias (quod commodißime fit cum sol sub æquatore decurrit) illa dimetiens tūc significat æquatorem, altera uero axem mundi. Porrò limbus quadrantis diuidendus est in nonaginta partes, et si uoles, etiam oppositus arcus in totidem. Deniq; fige in centrum perpendiculū, et paratus est quadrans, quantū adhoc negotium attinet. Huius hæc est figura.

Cæterum memoria tenendum est, quod capite octauo diximus, quatuor puncta cum horizonte cedere, ab meridie in septentrionē cedentibus nobis, aut contra, à septentrione in meridiem. Sunt autem hæc, Duo poli, zenith capitis nostri, atq; punctum ei oppositū. Nam quantum superius nos ab æquatore discesserimus, tantum inferius oppositū punctū identidē cedit, atq; adeo polus alter leuatur, alter deprimitur. Ideoq; hæc quatuor idē sunt, Distātia zenith ab æquatore, distātia puncti oppositi ab eodē æquatore, eleuatio poli, ac depreßio alterius poli.

Est item huius negotij alia demonstratio, quæ tamen etiam ipsa procedit ex capite octauo.

Esto circulus a b c d, Colurus nostro Meridiano iūctus. Sed b d horizon. Item e f, axis ac poli mūdi. Porrò æquator sit diameter o p, Deniq; h g m, quadrans minoris circuli. Et limbus eius, g n m. respondens inferiori quadranti in cœlo f c p. Item pinnulæ quadrantis g h. Sed perpēdiculum h i l. Cum aūt horizon à nobis sit institutus b d, erit eius axis a c, in quem perpetuo cadet perpendiculum. Si igitur polum inspicere quis uolet, cadet g h latus quadrantis minoris circuli, cum axe mundi f e. At h m, cum æquatore o p. Viso igitur polo, uide quo perpendiculum ceciderit. Id enim in limbo, quem uidemus ita esse. 90. partibus dissectum, quem admodum prior formula monstrabat, numerum graduum ab n in m abscindit, quæ certe portio quadrantis respōdet cœli portioni, quæ est c p. Tum ita ratiocinandum. Eadem est distantia zenith ab æquatore in nobis apparenti hemisphærio, quæ & puncti pedū in inferiore ac nobis absconso hemisphærio. Sed n m respondens c p, indicat nobis numerum graduum, quantum punctus pedum ab æquatore distat, ergo etiam quantum zenith nostrum ab æquatore distat, indicabit. Porrò cum eadem distantia sit zenith ab æquatore, cū eleuatione poli, ut capite octauo demonstratū est, numerus graduum in limbo quadrantis abscissus à perpēdiculo, uidelicet ab n in m erit numerus eleuatiōis poli, ac sic regionū latitudo à nobis inqsita est.

De latitudine

DE LATITVDINE TERRAE. CAPVT. XIII.

LAtitudo terræ à Meridie in Septentrionem intelligitur, ſed perquiritur ex ſuperioribus dictis. Quippe ſub æquatore polus in horizonte conſpicitur. Sin autem uerſo itinere ad alterutrum polorum, ab eo uno gradu ceſſerimus, id quod, ut iam diximus, ex inſtrumento facile haberi poteſt, hoc tum ſpacium metiri oportet: quo menſo, aperte apparebit, quantũ terræ ſingulis gradibus reſpondeat. Porrò id inter bina loca, ubicunq; gentiũ uoles, inuenire poteris, modo à Meridie in Septentrionem, aut contra, inceſſeris recta ſub meridiano. eum numerum uel milliariorum, uel ſtadiorum inuentum multipilca in .360. gradus. Ita habebis totum ambitum terræ, qui quidem eſt ſecundũ maiorem circulum. Verum quot ſtadia ſingulis gradibus reſpondeant, diuerſum authores tradidere. Ptolemæus enim ſingulis gradibus quingenta ſtadia deputat, quæ ſi multiplicauerimus in .360. gradus, prouenient .180000. ſtadiorũ. Rurſus ſi hunc numerũ multiplicauerimus per .7. ac ſummã productam per .22. diuiſerimus, emerget ſubito numerus dimetientis, ſtadiorũ .57272. ac $\frac{8}{11}$. Quod ſi octona ſtadia ſingulis mil libus paſſuũ deputabis, fiunt totius ambitus milliaria Romana .22500. Plinius enim lib. 2. cap. 32. ait ſtadium habere paſſus .125. Itaq; in millenos paſſus uenient octona ſtadia. Eratoſthenes autem, ut idem Plinius penultimo capite lib. 2. author eſt, ſingulis gradibus deputat ſeptingenta ſtadia. In quibus à Ptolemæo ducenis ſtadijs diſtat. Eratoſthenis ſupputationem ſecutus eſt Strabo & ueterum plæriq;, & author de ſphæra. Ambitus autem totius maioris circuli, authore Eratoſthene, erit .252000. ſtadiorum. At millium paſſuum .31500.

DE LONGITVDINE CIVITATVM. CAPVT. XIIII.

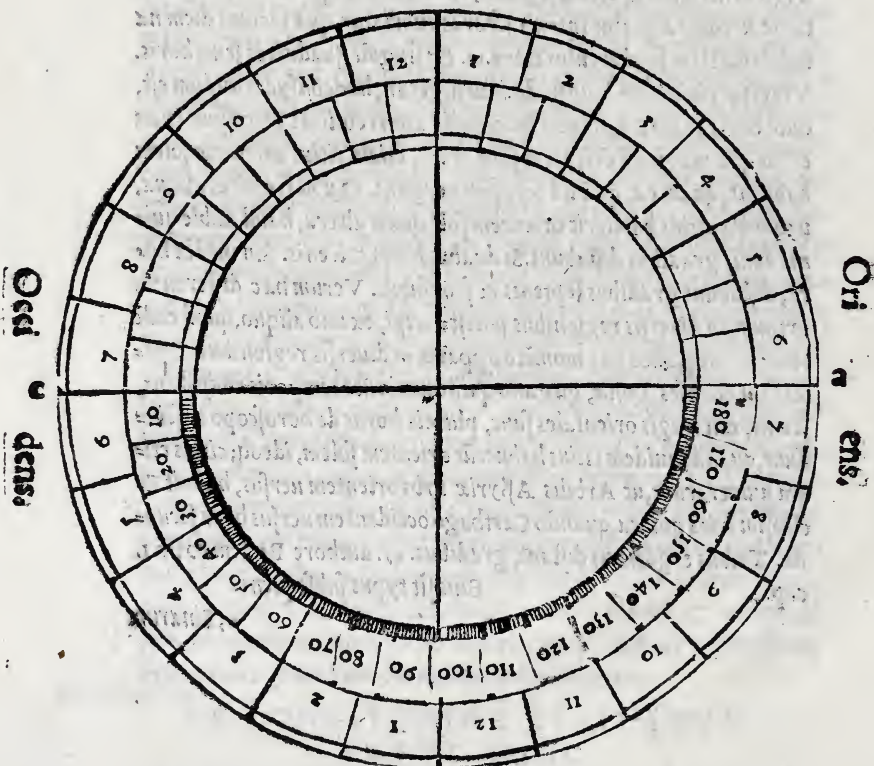
SAnè à Borea in Auſtrum perfacile eſt regionum latitudinem, ut capite præcedente iam docuimus, inuenire, quandoquidẽ utrinq; aliquod

aliquod immobile principium eſt, uidelicet polus. At ab ortu in occaſum non ita facile, quando nullum ibi principium immobile uidetur. Ideoq; notandum, quemadmodum zodiacus in.12.ſigna diuiditur, ita etiam æquinoctialis. Quem eo libentius nominamus, quod zodiaci ſigna inæqualiter oriuntur atq; occidunt. Porrò quini deni gradus æquinoctialis, id eſt, dimidiatum ſignum, ſingulis horis conſcendunt, Triceni uero, id eſt, totum ſignum, binis horis. Sequitur ex eadem ratione, ut totus æquator intra.24.horas exoriatur, quæ faciunt diem naturalem. Item ſemicirculus intra.12. & ſinguli quadrãtes ſenis horis. Vt igitur ciuitatum longitudo inueſtigetur, hoc conſyderandum eſt, quot horis citius Sol oriatur huic, quàm alteri ciuitati. Neceſſum enim eſt, ut quæ magis ad orientem ſunt urbes, etiam citius orientem ſolem habeant, quàm eæ, quæ ad occaſum uergunt. Quod ſi ciuitas aliqua, una hora citius habuerit orientem ſolẽ quàm altera, haud dubie quinis denis gradibus diſtabunt. Si duabus horis, tricenis. Sin media hora, diſtabunt gradibus ſeptenis ac ſemiſsibus. Verùm hæc differentia ortuum, in diuerſis regionibus poteſt accipi, ex uno aliquo, quod codẽ tempore, atq; adeo uno momẽto apparet in diuerſis regionibus. Quales ſunt eclipſes Lunæ, quæ uno quidem minuto temporis conſiſtunt, ſed ijs, qui magis orientales ſunt, plureis horas de horoſcopo abſcindunt, quandoquidem citius habuerũt orientem ſolem, ideoq; citius etiam numerarunt, ut Arbilis Aſsyriæ urbs orientem uerſus, habuit Eclipſim hora quinta, quando Carthago occidentem uerſus hora ſecunda. Tribus ergo horis diſtant, gradibus. 45. authore Ptolemæo lib.1. cap.4. Eius ſit typus ſubſequens.

F a, Sinarum

a Sinarum regio & oriens. *c,* Fortunatæ *insulæ & occidens. a b c, superius hemisphærium cognitum. d d c, inferius hemisphærium* Ptolemæo *incognitum. b c d, arcus noctis* Sinarum. *d a b, arcus noctis insularum* Fortunatarum.

Sep b tentrio.

Meri d dies.

DE MENSVRA ET EIVS PARTIbus, atq; inibi de pede Romano. CAP. XV.

MEnsuram omnem, de qua nobis sermo est, finitam esse cõstat: Partes uero eius multæ sunt, cum apud Latinos, cum apud Græcos. Nobis à minimis incipiendum, sed breuiter, ut alia. Est igitur digitus, qui continet quatuor hordei grana in latum posita. Palmus minor quatuor habet digitos, græce παλαιστή, à nostris trãsuersa manus. Maior .12. digitos, quem Græci σπιθαμήν uocant, Latini dodrantem. Pes quatuor palmos minores habet. Cubitus siue cubitum, sesquipedem. Gressus, duos pedes & semissem, græce βῆμα. Passus quinq; pedes, hoc est, duos gressus. Orgya, sex pedes: est enim mensura inter manus expansas, ut uertit ex Suida Budæus. Stadium .125. passus. Plethrum, centum pedes, quanquam sæpe pro iugero capitur. Diaulos, duo stadia. Milliarium nomen habet à mille paßibus: continet aũt stadia octo. Dolichos, duodecim stadia. Schænus, .60. stadia. Parasanga .30. stadia. Stathmos porrò, id est, tabellariorum, siue ueredariorum diuersorium, mensurarum maxima, nõ ita certa tamen: apud quosdam tamen milliaria .28. & semis continet.

Quando autem de mensuris certatim omnes præcipiunt, qui Mathematica nostra ætate docẽt, pauci uero, quoties quid oculis subijciendum est, quicquam certi adferre in medium possunt, operæ pretium uisum est nobis mi ornatißime Ioannes, studiosæ iuuentuti indicare uel unam hic mensuram pictam, pedis inquam Romani, quam quondam cũ Lutetiæ degerẽ, à Clariss. uiro, D. Guilielmo Budæo, Galliæ nostræ maximo ornamẽto, accepi. Nam forte cũ ab urbe pestis nos pelleret, ac ambulare aliquo liberet, cõmodum in mentẽ uenit, ut illius uillam inuiserem. Et uidi quidem non absq; ingenti uoluptate. Demum Basileæ cũ benignitas tua è Francica legatione reuersa, uellet aliquot mensibus hic frui consuetudine D. ERASMI Roterodami, ueræ ac Christianæ Theologiæ instauratoris, parentisq; nostri, ac omnium studiosorũ,

monstraretq; mirificum hoc opus sphæræ, quod Christianissimus Galliarum rex FRANCISCVS tibi dono dederat in monimentum amoris mutui. Memini me quoque tum tibi commonstrasse, quid muneris ego à Budæo, eiusdem illustrissimi Regis Secretario haberem. Erat munus illud tuum regiũ, eximium, ac magnificum, à maximo principe datum. Meũ non eiusmodi, sed tamen quale decebat doctum ac eximium uirum dare, studiosum accipere. Certe ut nulla sit donorum comparatio, certe animi nobis æstimandi sunt. Rex est omnium munificentissimus, Budæus omnium humanissimus, uterq; munificus, uterq; humanus. Sed ad rem reuertar. Iubebas tum ut faber aliquis eundem pararet tibi pedem, quod factum est à nobis sedulo. Atque hic est, quo urbs Parisiensis in operibus publicis utitur. Putatq; Budæus eam formam à Romanis in Gallias, ut pleraq; alia, uenisse. Eam hic oculis subijcere placuit, sed dimidiatam duntaxat, propter spacij angustiam.

Porrò cũ hæc scriberem, in manus nostras uenit alius Ro. pedis typus Leonardi de Portis, Iurisconsulti Vicentini, uiri apprime eruditi, ac diligentis, quam ait Romæ in hortis Angeli Colocij uiri doctissimi extare. Eam quoq; formam hic appinximus, ne studiosi hic quicquam desiderarent.

Parisiensi pedi fermè conueniunt apud artifices formæ, quibus in operibus publicis utuntur. Superat autem Leonardi pedem plus uncia. Et ipse Leonardus ingenue fatetur pedum publicorum formas maiores esse uncia. xvi. digitis manus non omnino crassæ, ut nunc sunt homines. Ridiculum aũt fortassis, quod quidam putant olim maiores fuisse homines, quàm sint nostra ætate. Vtut res se habeat, uerisimilius est, cũ primum typus hic hominibus placeret, ut mensuræ examen esset, electum esse hominem eximiæ staturæ, non omnino portentosæ, nec etiam prorsus uulgaris, à cuius magnifica forma, magnifica

Vnciæ siue pollices. Digiti.

I II III IIII V VI | I II III IIII V VI VII VIII

Dimidium pedis Romani, ac urbis Parisiensis.

Dimidium pedis antiqui ex Leonardo.

Digiti. Palmi.

I II III IIII V VI VII VIII

magnifica mensura acciperetur. Et uidi quorũ pedes excederent hanc formam Parisiensem, sed in paucis: in plærisq; deficere. Leonardus putat à natura hæc inspicienda: quãdoquidem denominatio pedis à natura est: Et siliquas ubiq; esse easdem, & digitos quoq;. At ego conijcio postea hanc per siliquas diuisionem à doctis adiectam, primum aũt pedem usurpatũ ut nunc puplice habetur. Verum huius negotij institutũ non est, ut hæc exactius prosequamur. Quod aũt ad negotium nostrũ attinet sciendũ in omnibus circulis maioribus, quoquo uersus trahantur, omneis gradus æquales esse, atq; singulis quingenta stadia respõdere, authore Ptolemæo, si codex non fallit. Nam authore Eratosthene, quem fermè sequuntur Geographi, collatio singulorum graduũ, est septingentorum stadiorum. Neq; uerisimile est, ducentorum stadiorũ differentiã in singulis accidisse gradibus. Id etiã supra adnotauimus, cum de latitudine terræ diceremus. Quapropter multiplica cœli gradus, qui sunt. 360. in quingenta stadia, subito emergent maximi cuiusq; circuli stadia. 180000. quæ si per octo diuidãtur, prouenient milliaria italica. 22500. In parallelis autem discrimen est. nam quanto æquinoctiali propinquiores sunt, tanto maiores arcus habent, ac proinde maiorem collationem in gradibus. Contra uero, quanto polo propinquiores, tanto minores arcus habent, & proinde minorem collationem in gradibus. Hæc in tabulis Ptolemæi ferè marginibus apponitur.

DE VENTIS. CAPVT. XVI.

Ventus est exhalatio calida & sicca, lateraliter circa terram mota. Causa efficiens uenti est Sol & astra. Materia uero exhalatio, quæ dum in sublime, partim astrorum ui, partim natura tollitur, obstaculum inuenit mediam regionẽ aëris frigidam, & ab se pellentem calidum. Ideoq; retruditur exhalatio, meatq; in obliquũ circa terram. Vbi notandum, aërem secundũ qualitatem, diuidi in tres regiones: Infimam, quæ proxime circa nos est plærunq; temperatã: Me

diam frigidam, quam attingunt celsissimi montes. Tertiam supremam calidam, proximamq; sphæræ ignis. In hac postrema generantur dracones uolitantes, stellæ cadentes, & similes impressiones, ut uocāt Phisici. Quod uero ad loca uentorū attinet, notandū in quouis horizonte quater-

te quaternas uentorum regiones principales intelligi posse, quibus utrinque binas adpingere oportet. Erunt itaque tres ab ortu uenti, tres ab occasu, totidem & à septentrione, & à meridie: quæ denotat hic depicta figura. Socios quidem uentos ab tropicis utrinque imaginamur, sicut ab Arcticis ex utraque parte. Poëte uero quatuor duntaxat uentos principales nominarũt: ab ortu Eurum, ab occasu Zephyrum, ab septentrione Boream, & ab meridie Austrum. De hac re sunt hæc Manilij duo carmina.

Asper ab axe ruit Boreas, fugit Eurus ab ortu.
Auster amat medium solem, Zephyrusq; cadentem.

Eandem rem Naso lib. 1. Metamor. describens, quanquam magis explicato sermone, atq; adeo splendidioribus figuris depinxit.

Eurus ad Auroram, Nabathæaq; regna recessit,
Persidaq;, & radijs iuga subdita matutinis.
Vesper & occiduo quæ littora sole tepescunt,
Proxima sunt Zephyro. Scythiam, septemq; triones
Horrifer inuasit Boreas. Contraria tellus
Nubibus assiduis, pluuioq; madescit ab Austro.

Venti etiam diuersarum sunt conditionũ, sanissimi Boreas et Subsolanus: pestiferi Auster & Chorus: tonitruosi præ cũctis quidem Boreas, quanq̃ etiam Circius & Chorus: hi etiam fulminosi sunt. Zephyrus pruinas soluit & frigus. Contrarij uenti putandi sunt secundũ diametrũ horizontis, quemadmodũ Zephyrus Subsolano, & Septentrio Austro, ut præcedens figura facile indicat. Nomina etiã uentis imponuntur sæpe à contrapositis terris, quemadmodũ Græci Cæciã dixerunt Hellespontiũ, quod ab Hellesponte in Græciã deferretur. Et Horatius Chorũ uocat Iapyga, quẽadmodũ etiã Ptolemæus, q. ab Iapygio Italiæ promontorio euntibus in Aegyptũ flet, ut in Ode. 3. Sic te diua potens Cypri. Eadẽ ratiõe Latini Circiũ uocauere Gallicũ, q. à Gallia ferretur. Porrò mlti docuerũt ut omni tpe sciatur unde quis uẽtus flet, quemadmo-

quemadmodum Vitruuius lib.1. negotium nõ ita magnum, si figuram istam, quam pinximus, in planum ponas, atq; in eius medio stilum erigas, à quo dependeat linum, aut quippiam aliud, quod uento agitari queat. Id unum tamen cura, ut dimetiens illa, cui inscripti sunt Notus & septentrio, lineam meridianam præsentet, quod horoscopo facile inuenitur.

QVA RATIONE PTOLEMAEVS AC eius sequaces pinxerint orbem. CAP. XVII.

CVm uellet Ptolemæus longitudinis terræ etiam ponere aliquod immobile principium, Alexandriam patriam suam elegit, ad quam omnes omnium ciuitatum differentias in horis referret, uidelicet quantum aliæ ad ortum, quantum aliæ ad occasum tenderẽt. Constituit itaq; ad occasum Meridianum, qui per polos transiens, altera dimidiata parte ad orientem usq; protenditur, totamq; habitabilis terræ longitudinem claudit. Quæ, ut ipse inuenit, ex duobus quadrantibus constat, gradibus aũt bis nonaginta, id est.180. Verũ nostra ætate alteri quoq; duo quadrãtes magna ex parte lustrati sunt. Sed notandum omne rotundum dimidiata duntaxat uideri parte. Vt igitur tota habitabilis sub unum aspectũ ueniret, qui nostra ætate habitati orbis typum pinxerunt, globi superficiem aperuerunt, uelut chlamyde magis pansa. Videmus autem globum circulis circundatũ, ac primis quidem duobus principalibus meridianis, qui in polo ad angulos rectos, quemadmodũ Coluri in sphæra sese intersecant, ac totam superficiem in quaternos quadrãtes diuidunt. Alteris uero parallelis. Ptolemæus igitur duos nobis quadrantes exhibuit ab occidẽte in orientem. Alteros duos nostri utrĩq; marginibus adiecerũt. Porrò omnes lineæ, quæ à polo in mappa descendũt, uocantur Meridiani: quæ uero ab ortu in occasum, Paralleli dicuntur, eo quod nullo in loco conueniant. Diuisio omnium frequenter fit gradibus denis, quanquã & quinis fieri potest.

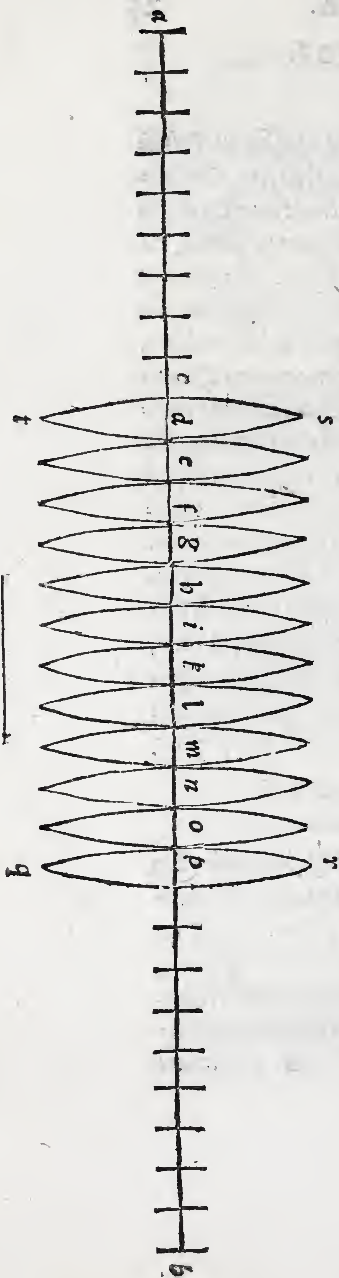
De pictura

DE PICTVRA GLOBI. CAPVT XVIII.

TErram in globum pingere uulgato hoc modo possumus. Primũ sanè inquirendi sunt poli, & hoc uel motu, uel circino. Circinatio autem potissimum ex quadrantibus constat. Deinde inuestigandus est æquator, quem eodem pacto, quo polos, inuestigare possumus, ita ut ab utroq; polo omnibus partibus æquatissime distet. Meridianos autem faciemus omneis in polo coëunteis, & in æquatore maxime distantes. Discernuntur autem frequenter in mappulis denis gradibus, nonnunquam etiam quinis, ut iam dictum est. Eorum centrum est in æquatoris peripheria inquirendum. Et paralleli quidem totidem gradibus discernuntur, quorum centrum est polus. Deinde ponamus alicubi numerum graduum longitudinis terræ. Is autem ad occidentem post Hispanias incipit, ut constituit Ptolemæus. Porrò eum numerum pingere conuenit ad incognita terræ. Sic enim nusquã impedimento erit. Latitudinis gradus etiam ad occidentem pingi possunt. Et in pingendis terris utile etiã fuerit ab ipsa mox Hispania incipere. Ducendi sunt aũt primũ termini littorũ trium partiũ continentis Europæ, Africæ, atq; Asiæ. Postea uero et fluuij, et mõtes maiores pingẽdi, quantũ spatij iniquitate nõ excludimur. Insulæ quoq; et maris sinus, et si quæ alia adijci possunt, aut ex mappulis, aut ex tabulis facile haberi possunt.

DE INDVCENDA PAPIRO IN GLOBVM. CAP. XIX.

HAbito quadrante cuiusq; maximi circuli in globo, diuide eũ in parteis treis, ut cõsuetudo est cõmunis signa pingentiũ: deinde accipe papyrum, quam in planum immobilem ponito, duc in ea quàm longissimam lineam, in qua ut minimũ 30. discriminato parteis, quales in quadrante globi ternas inuenisti. Secta aũt sic tota linea huiusmodi partibus, ponito circini pedem ad exremum marginem, & al-

terum extende pedem in undecimũ punctum, ita ut dena trãſmittas ſpacia, duc ſubinde arcus circulorũ, hemiciclijs minores, ex puncto in punctũ, deinceps mouendo pedem circini. Porrò in alterum marginem conuerſo circino, cõuerſos duc arcus, ac.12. ſectis partibus, habes papyrũ, quã globo inducas. Sunt autem uelut.12. zodiaci ſigna, ſed in æquatore facta, quanquam in his error bifariam accidere poteſt, et quod globi raro uere rotundi ab artificibus parantur, & quod circinus etiam facile cedit. Verum hæc à mediocriter exercitato facile corrigi poſſunt.

Sit linea a b, in triginta æquas diuiſa partes quales ſinguli quadrantes æquinoctialis ternas habẽt. Ponito circini pedem alterũ in b, alterum extende in o, ſic enim dena tranſmittes ſpacia, duc arcum q r. Deinde ex b promoue circinum uno puncto. ita enim alter pes in n ueniet. Tum rurſus duc arcum, atq; ita deinceps, donec in c deuentum fuerit. Deinde in marginem alterum transfer circinum, ita ut in a poſito uno pede, in d alterũ extendas, atq; illic duc arcum s t, et emerget duodecima pars ſuperficiei quã quærimus c s d t. Deinde ex a promoue uno puncto circinũ ut antea in altero margine fecimus. ita enim in e pes alter ueniet, ac deinceps promoue donec ad p deueneris, ac habebis duodecim partes papyri, quã globo apte circũponere poteris, quanquam ſuperne propter ſphæræ coarctationem nonnihil ſuperabit. Sed id corrigere haud magno negotio quis exercitatus poterit.

DE NOMINIBVS GEOGRAPHORVM. CAP. XX.

QVadruplicia sunt nomina Geographorum. Prima maris, maritimorumq; locorum. Sunt autem hæc: Mare, Oceanus, Sinus, Fretum, æstus, Euripus, Bosporus, portus, littus, agger, ora, Chersonesus, id est, peninsula, Isthmos, Insula, promontorium. Altera nomina generalia, partium terræ sunt hæc: Continens, terra, territoriũ, regio, regnum, prouincia, Gentiles, populus, plebs, urbs, Ciuitas, Oppidum, Emporium, Castellum, Vicus, Pagus, Villa, Casa, Tugurium. Tertia nomina agrorũ sunt hæc: Mons, Vallis, Collis, Cliuus, Rupes, Vertex, Iugum, Cacumen, Conuallis, Fauces, Campus, Ager, Aruum, Pratum, Pascua, Sylua, Lucus, Nemus, Saltus, Virgulta, Spinetum, & similia. Quarta, nomina generalia fluuiorum, stagnorum, & cæterorum aquosorum locorum, sunt hæc: Fons, Riuus, Fluuius siue Flumen, Torrens, Fluentum, Gurges, Amnis, Fluctus, Vnda, Ripa, Ostium, Alueus, Vadum, Lacus, Stagnum, Palus, Lacuna, Cisterna, Piscina, Thermæ. Hæc apud Ioannem Coclæum Noricum amicum nostrum, diffuse ac eleganter descripta, paucis attigimus, ne in alieno opere ingeniosi esse uideremur.

DE DIVISIONE TERRAE. CA. XXI.

QVoties fit mentio de diuisione terræ habitabilis, intelligitur hæc sectio de superficie terræ supra aquam extante, quam homines & reliqua animantia inhabitant. Eius tres sunt partes: Europa, Africa & Asia. Minima est Europa, in qua nos sumus. Caput eius Roma. Media est Africa, in qua Carthago, pertinax Romani imperij æmula. Maxima autem est Asia, cuius caput quondã Troia. Porrò hæ tres partes uocantur continens. Nam insula dicitur undiq; circũdata mari, Nec alicubi harũ adherens cõtinuata terra. Europa diuiditur ab Asia mari Aegæo, Propontide, Ponto Euxino, Mæotide palude, Tanai fluuio, et hinc linea, quæ recta à fontibus Tanais ad septẽtrionẽ porrigitur. Inter mare Aegæũ et Propontidem est Hellespontus, per quem olim tranauit Leãder ab Abydo ad Sestum, urbes littorales, illã Asiæ,

hanc Europæ. Inter pontum Euxinum & Propontidem est Bosporus Thracius. Inter Mæotim & pontum Euxinum, Bosporus Cimmerius, ab oppido Cimmerio Thauricæ Chersonesi, quod ipsum tamen à Cimbris nomen habet, autore Strabone lib. 7. Eadem Europa ab Africa diuiditur, primum freto Herculeo, deinde mari mediterraneo, quod etiam nostrum mare omnes scriptores uocant. Accipit autem appellationem hoc mare ab uarijs, quas alluit, gentibus. Nā ubi Iberiam, id est Hispaniam attingit, uocatur Ibericum. Vbi Baleares insulas, Balearicum. Vbi Galliam, Gallicum. post Ligusticum, ab Liguribus populis: & Tyrrhenum, & Tuscum, & Hetruscum, & Inferum. Item Hadriaticum, siue Venetum, siue Superum, Ionium deinde, & Siculum à Sicilia, & Sardoum à Sardinia, & Africum ab Africa. Ita Libycum, Aegyptiacum, Syriacum, Pamphylicum &c. Africa uero diuiditur ab Asia mari Indico, mariq; rubro, qui & sinus Arabicus dicitur. Deinde linea quæ ab Heroum ciuitate per Isthmum, quo Asia & Africa cōnectuntur, ad nostrum mare uergit, quamuis plæriq; autores ponant terminos Asiæ & Africæ Nilum, quos recte reprehendit Ptolemæus lib. 2. cap. 1. Ait enim commodius esse, quoties fieri potest, mari, quàm flumine continentem diuidere. Præterea ne Aegyptus scindatur, ac distrahatur, si Nilus statuatur terminus.

EVROPA.

DE EVROPA ET PARTIBVS *eius maioribus.* CAP. XXII.

AB Europæ descriptione omnes autores inceperunt, tanquam ab ea quæ esset notior ac magis culta. Deniq; maxime celebrata, cum ob Macedonum imperium, tum ob Romanorum potentiam. Strabo etiam libro 2. multas præterea rationes adfert. Hanc Ptolemæus

mæus libris duobus, uidelicet secundo & tertio, descripsit, in utroq; regiones denas septenas enumerans. Ita ut in uniuersum regiones Europæ sint. 34. tabulæ uero decem. Sunt autem regiones hoc ordine, Hybernia insula Britannica, Albion similiter insula Britannica, Hispania Bethyca, Hispania Lusitania, Hispania Taraconẽsis, Gallia Aquitanica, Gallia Lugdunensis, Gallia Belgica, Gallia Narbonensis, Germania magna, Rhætia, Vindelicia, Noricum, Pannonia superior, Pannonia inferior, Illyris & Dalmatia. Hactenus ex libro secundo apud Ptolemæũ, sequente uero libro rursus. 17. hæ: Italia, Cyrnus, Sardinia, Sicilia, Sarmatia in Europa, Taurica Chersonesus, Iazyges Metanastæ, Dacia, Mysia superior, Mysia inferior, Thracia, Chersonesus, Macedonia, Epyrus, Achaia, Peloponnesus, & Creta insula.

DE REGIONIBVS QVAE LIBRO SEcundo apud Ptolemæum continentur. Et primum de Insulis Britannicis. CAP. XXIII.

CVm autem in describendo orbe, ingenium ac industriam Ptolemæi nemo uicerit, operæprecium uisum est nobis illuc iuuentutẽ uelut ad fontem, & perfectum huius negocij artificem dirigere. Perstrinximus itaq; regionũ generales fines ad illius præscriptionẽ, paucula adijcientes rerũ uel priscarũ, uel nostræ ætatis: insigniũq; locorũ quædam noĩa, ut uidelicet tædiũ iuuentutis alleuaremus. Porrò nec in artificio solũ eximius Ptolemæus, sed in ordine quoq; admirabilis, ita regiones deinceps texuit, ut à sinistris ad dextera, hoc est, ab occasu ad ortũ: deinde à magis septentrionalibus ad australia pergeret. Ideoq; ab Hybernia insula maxime septentrionali atq; occidentali incepit. I.

Hybernia itaq; insula à Septentrione Hyperboreo alluitur oceano, ab occasu occidentali, à Meridie Vergiuo, ab ortu Hybernico. Hodie dicitur Irlandt. Paret autem Anglorum regi. Homines sunt agrestes. In ea fabulantur esse D. Patricij purgatorium. De hac miranda

Prima Europæ tabula.

ſcribit Pomponius Mela.

Albion à ſeptentrione habet Oceanum Deucalidonium, ab occaſu Hybernicum & Vergiuum, à meridie Britannicum, ab ortu Germanicum. In ea neq; montes ſunt, neq; paludes, authore Ptolemæo. Hodie in duo regna diuiſa eſt inſula, Angliæ, & Scotiæ: quibus populis non admodum conuenit. Anglia hodie multis eximijs claret ingenijs, et q̄d rarum eſt, erudito rege HENRICO eius nominis octauo, cuius exemplo non mirum eſt multos ad ſtudia honeſta excitari. Inſula triquetra eſt apud Cæſarem & Strabonem. De ea copioſe tractat Cæſar lib. 5. de bello Gallico. Inſulæ adiacent his Orchades triginta numero, & Thyle ſeptentrionis ultima apud ueteres.

Contrariũ aũt qui eam hodie uiderunt.

DE HISPANIA. CAP. XXIIII.

Continentis prima portio ad occaſum, eſt Hiſpania, quæ à Septentrione Cantabrico, ab occaſu occiduo clauditur Oceano, à meridie freto Heculeo, & mari noſtro, ab ortu Pyrenæis mõtibus, qui Galliam ac Hiſpaniam diſterminant. Strabo lib. 3. corio bubulo adſimilat. Hæc treis in parteis à Ptolemæo diuiditur, In Bœticam, Luſitaniam, & Taraconenſem.

Secunda Europæ tabula.

Bœtica à Bœti fluuio denominata, fines habet à ſeptentrione Luſitaniam, diuiſam ab ea fluuio Ana: ab occaſu oceanum occiduum, à meridie fretũ Herculeũ et mare noſtrũ, ab ortu lineã, quæ à Balearea ciuitate ad Anã ducitur. Hæc regio hodie regnũ Granatæ dicitur.

Luſitania à ſeptentriõe habet Taraconenſem Hiſpaniam, diuiſam ab ea flumine Durio, ab occaſu Oceanum occiduum, à meridie Anam flumen, ab ortu lineam ab Ana ad Durium ductam. Hanc regionem aliquãto maiorẽ facit Strabo. Et noſtra quoq; ætas. Portugallia enim uocatur, regnũ nobile, cuius ſolertia factum eſt, ut ab Hiſpania in Indiam hodie nauigetur. Ciuitas regia in ea eſt Vlyſbona, quam Plinius Olyßipponem uocat.

Taraconenſis Hiſpania, plusquã dupla ad priores, à ſeptentriõe

oceanum

oceanum Cantabricũ, ab occasu occiduũ habet, Lusitaniã, Bœticamq;: à meridie mare Ibericum, siue nostrum, ab ortu Pyrenæos montes ac Galliam. Hanc secat amnis Iberus, à quo olim Romani Hispaniam citeriorem ac ulteriorem diuiserunt. Hæc natio hodie quatuor habet regna, Castellæ, Gallitiæ, Nauarræ, ac Tarraconiæ, ab inclyta Scipionũ ciuitate. Præclarißimi in Hispania populi Celtiberi, ac eorum urbs Numantia, quæ Romanis decem annis restitit, tandem à Scipione inferiore expugnata. Item Saguntum oppidum insigni clade sub Hannibale clarũ, et Carthago noua à Scipione superiore expugnata. Porrò Hispania Romanis obstitit plus ducentis annis, sub Augusto primum perdomita. Insulæ duæ adiacent Hispaniæ Baleares, maior & minor, quæ hodie etiam inde Maiorica ac Minorica uocantur. Et Gadis in extremo oceano Herculi sacra. Item Herculis columna in Bœtica, Calpæ.

DE GALLIA. CAP. XXV.

SEquitur Gallia post Pyrenæos montes, inter Hispaniam, Germaniamq;, & duo Maria, Oceanum et mare nostrum sita. Quam C. Cæsar, & ueteres omnes in partes tres diuiserunt, Aquitaniam, Celticam (quæ proprie Gallia) & Belgicam. Aquitania à Celtis diuiditur Garumna flumine. Celtæ à Belgis flumine Sequana, Deniq; Belgæ à Germanis flumine Rheno. Hic enim est antiquus limes Gallorum & Germanorum apud omnes authores. Atq; hæc diuisio fuit antiqua. Augustus aũt Cæsar Aquitanis adiecit quicquid inter Garumnam et Ligerim amnes est populorũ. tum reliquos Celtas, in Galliam Lugdunensem & Narbonensem diuisit, adiecta Narbonensi prouincia uetere, quam antea Romani tenuerãt, quæ'que hodie adhuc nomen tenet. Hanc diuisionẽ posteriores secuti sunt Geographi, præcipue uero Ptolemæus. Eam nos quoq; nunc prosequemur.

Tertia Europæ tabula.

Aquitania igitur habet ab occasu oceanum Aquitanicũ, à septentrione et ortu Lugdunensem Galliam, flumine Ligeri discretam, à me

ridie par

ridie partim Pyrenæos montes, partim Narbonensem Galliam.

Lugdunensis à septentrione oceanum Britannicum spectat, ab occasu partim oceanum, partim Aquitaniam iuxta dictos limites. Ab ortu Belgicam, diuisam ab ea flumine Sequana, à meridie Narbonensem Galliam.

Deniq; Belgica à septentrione Britannicum habet oceanum, ab occasu Lugdunensem, ab ortu Germaniam magnam, diuisam ab ea flumine Rheno, à meridie Narbonensem Galliam.

Postremo Narbonēsis Gallia, à septentrione Lugdunensi ac Belgica concluditur, ab occasu Pyrenæis montibus ac Aquitania, ab ortu alpibus, à meridie mari Gallico. Hic lectorem admonere uolumus, in descriptione Galliæ, quod ad loca attinet, plus tribuendum C. Cæsari, quàm Ptolemæo. Quippe Cæsar regionem peragrauit ac uidit. Fuit enim diligentißimus in locis describendis Cæsar. Porrò Ptolemæus id non egit ut omnia priuata loca ad amußim pingeret, sed ut regionum in genere ueram phantasiam ac formā oculis subijceret. Sequani igitur, Rauraci, Heluetij, Leuci, & Lingones, uiciniq; populi, nequaquā Belgis sunt adscribendi, sed Celtis: etiamsi aliter tradidit Ptolemæus. Item Dubis, quem Cæsar Alduasdubim uocat, Arar, & Rhodanus, nō ex eisdem montibus originem ducūt. Nec Auenticū, aut ciuitas Equestris, Sequanorū ciuitates sunt, etiamsi ita exhibuit nobis Ptolemæus: sed Heluetiorum, ut de Auentico Cornelius Tacitus lib. 17. docet. Hoc idem de ciuitate Equestri satis patet ex situ Heluetiorū, à Cæsare descripto. Gallorum omniū fortißimi (ait Cæsar) Belgæ, maximæ famæ Celtæ. Cæsar totam Galliam decennio subegit, ait Strabo. Flumina Gallia habet oportunißima in utraq; maria, & nostrum & oceanum. Eam Franci, origine Germani, magna ex parte occupauere, præter Belgicæ maritimam oram, & eam qua Rhenum attingit: præterq; Lothoringos, Heluetios & Allobrogas, qui hodie Sabaudienses dicūtur. Vrbes habent principalem Lutetiam, olim Parisiorum oppidum, &

Lugdunum

Lugdunū nobile emporiū. Belgæ hodie in Picardos, Flandros, Brabātos, Hollandosq; diuisi sunt, & quosdam alios non ignobiles populos. Aquitani Gasconiæ hodie nomē retinent. Celtæ aūt innumera nomīa. Ex his multi sunt, qui Francis parent, sunt item qui non parent.

DE GERMANIA. CA. XXVI.

Germania magna ab occasu Rhenum habet Galliasq;, à septentrione Oceanum germanicum, à meridie flumen Danubium, regiones uero Rhætiam, Vindelitiam, Noricum, Pannonias duas, superiorem & inferiorem. Ab ortu Vistulam flumen, & Carpathum montem. In hac tam uasta ac magna natione, ex antiqua appellatione quatuor dúntaxat populorū nomina mansere, Saxonum, Phrysiorū, Marcomannorum, et Sueuorum. Et Sueui quidem quondam ad Albim fluuium habitabant, patentißima regione, ut patet apud omnes authores. Cæterum Strabo etiam Sueuorum ad ortū Danubij meminit lib. 4. ad finem, ubi hodie quoque manet nomen. Marcomanni autem hodie uulgo Merrhenlandi dicuntur. Germaniæ maximus fluuius est albis, ultra quem Romani non habuerunt imperium, ait Strabo lib. 7. Maxīa sylua in ea Hercynia est, de qua Cæsar lib. 6. elegantißime disserit, & quæ hodie nigra sylua dicitur, eiusdē caput est. Bacenis aūt sylua longe alia est, uidelicet nō longe ab Albi fluuio in Sueuis. Multi hodie picceariam uolūt, quæ in Turyngis est. Tota hodie natio in multa regna & regulos diuisa est, non magno suo cōmodo. Vtitur aūt fermè uetere lingua Germania, exceptis Bohemis, ac parte Poloniæ. Vrbes quoq; in ea præclarißimæ, ut urbs Norica in umbilico propè Germaniæ, Ertphordia in Turyngis, Praga in Bohemis, Vratislauia in Silesijs, Lubecum in Cymbricæ Chersonesi Isthmo, & reliquæ infinitæ. Quarta Europæ tabula.

DE RHAETIA, VINDELITIA, NORICO, Pannonijs duabus, Illyri, & Dalmatia. CA. XXVII.

Rhætia ab occasu Heluetijs, à septentrione Danubio et Germania, ab ortu Lyco flumine et Vindelitia, à meridie alpibus ter- Quinta Europæ tabula.

H minatur

minatur. Hæc natio non prorſus ita habet apud Strabonem, qui eam ad Comum uſque extendit. Hi origine Thuſci ſunt, ut author eſt Liuius libro quinto ab urbe condita. Et lingua Thuſca etiamnum apud Rhætos manet, quanquam non incorrupta, ut idem ait Liuius. Ipſi in tria fœdera ſciſsi ſunt, licet non eo omnino tractu, quem pingit Ptolemæus.

Vindelitia ab occaſu Lyco & Rhætia, à ſeptentrione Danubio & Germania, ab ortu Aeno et Norico, à meridie item alpibus clauditur. In ea præclariſsima urbs Auguſta Vindelicorum ad Lycum amnem.

Noricum ab occaſu Aenum flumen et Vindeliciam, à ſeptentrione Danubium & Germaniam, ab ortu pannoniam ſuperiorem, à meridie alpes habet. Hæ duæ nationes nunc nomen Bauariæ habent.

Pannonia ſuperior ab occaſu Noricum, à ſeptentrione Germaniã & Danubium, ab ortu Pannoniã inferiorem, à meridie Illyrim habet. Hodie Auſtria & Stiria. Porrò in ea præclariſsima urbs Vienna.

Pannonia inferior à ſeptentrione Germaniam et Danubiũ, ab occaſu Pannoniã ſuperiorem, à meridie Liburniã ſiue Illyrim, et ab ortu Iazygas Metanaſtas habet. Hæc hodie ſub Vngaris propemodum eſt.

Illyris, quæ eadem Liburnia (nam authores hæc duo nomina ferè confundunt) Item Dalmatia (quæ magis ad ortum ac meridiem à Ptolemæo non ſingulatim deſcripta, quanq̃ regionem ſingularem puto) à ſeptentrione habẽt utrãq; Pannoniam, ab occaſu Hiſtriam, ab ortu ſuperiorem Myſiam, à meridie Macedoniam ac mare Hadriaticum. Tota hæc Natio Sclauonia hodie uocatur, uulgo wendenland.

DE ITALIA, CORSICA, SARDInia, & Sicilia CAP. XXVIII.

Sexta Europæ tabula.

ITalia peninſula ab occaſu Alpiũ iugis terminatur, ad Varum uſq; flumen, & Tyrrheno pelago, quod etiam mare Tuſcum & inferũ dicitur, à ſeptentrione alteris alpium iugis, quæ Rhætiæ, atq; alijs ſequentibus

ſequentibus nationibus imminent, ab ortu Hadriatico mari, quod nūc Venetum uocant, olim à Romanis Superum uocabatur, deniq; à meridie mari Siculo. Hæc omnium regionum præclariſsima. Caput habet Rhomam, olim gentium dominam, & Tyberim amnem. Vrbes præterea præclariſsimas, Inſubrium Mediolanum, Venetorum Veronam, & urbem nouam, quæ nunc Italiæ clariſsima eſt, Ligurum Genuam, Thuſcorum Florentiam, Campanorum Capuam, nec longe ab ea liberam quondam Neapolim. Per mediam Italiam mons Apenninus tendit, perinde atq; ſpina per tergum hominis. Eſt in Italia togata Gallia iuxta Padum ingens flumen, ad Rubiconem uſq; amnem, ubi uera Italia incipit. Hæc olim Gallia Ciſalpina uocabatur, cū altera Gallia, uidelicet noſtra, Tranſalpina, Comata, ac Bracata diceretur. Italiæ forma tibiæ demortui hominis adſimilis eſt.

Cyrnos, quæ & Corſica, inſula, ab occaſu & ſeptentrione mari Liguſtico, ab ortu Hetruſco clauditur, à meridie mari, q̄d inter ipſam ac Sardiniam iacet. Hæc inſula eſt nūc ſub Genuenſium dominio. Laudatur hodie ex ea uinum.

Sardinia ab ortu habet Tyrrhenū pelagus, à meridie Africū, ab occaſu et ſeptentriōe Sardoū. Hæc inſula plātæ hūani pedis adſimilis eſt. Septima Europæ tabula.

Sicilia inſula triquētra, ab occaſu & ſeptentrione mari Tyrrheno clauditur, à meridie Afro, ab oriēte Hadriatico ſiue Ionio. Tria habet promōtoria, unde & Trinacris à Græcis dicta, quorū Pelorus ſeptentrionem ac Italiā ſpectat, Pachynus ortū, Lilybæū meridiē et occaſum. Ex Lilybæo q̄dā naues è Cartaginenſiū portu egrediētes uidere poterat, ut refert Valer. Max. li. 1. non ita longe à fine. Itaq; q̄dā putant Siciliā plus æquo remotam ab Africa in Ptolemæi deſcriptiōe. Strabo tamen li. 17. ait Carthaginem diſtare à Lilybæo ſpacio milliū ſtadiorū ac quingentorum ferè, quæ cū Ptolemæi nō omnino diſcrepat pictura. In hac inſula mons Aetna incendio memorabilis, Syracuſæ urbs, ac Meſſana. Sardina ac Sicilia hodie ſub ditione Hiſpanorum eſſe dicuntur.

DE SARMATIA EVROPAE, TAVRICA Chersoneso, Iazygibus Metanastis, Dacia, duabus Mysijs, & Thracia. CAP. XXIX.

Octaua Europæ tabula.

SArmatia Europæ terminatur à septentrione oceano Sarmatico, ab occasu Vistula fluuio & Germania, à meridie Iazygibus Metanastis, Dacia ac Mysia inferiore, ab ortu Sarmatia Asiatica, fluuio Tanai, Mæotideq; palude. Hæc regio nostra ætate in multas regiones diuisa est, Poloniam, Rhußiam, Prußiam, Lituanicã, Liuoniam, Moscouiam, Podoliã, Albam Rhußiam. Sarmatiæ maior pars, neq; parua Germaniæ portio hodie sub uictoriosißimo principe SIGISMVNDO rege Poloniæ degit. Est in hac Borysthenes satis celebre flumen.

Taurica Chersonesus Mæotide palude, Cimmerio Bosporo, ac mari Euxino penè circundatur. Hodie minor Tartarea à quibusdam.

Nona Europæ tabula.

Iazyges Mætanastæ terminos habent à septentrione Sarmatiam Europæ, ab occasu & austro Germaniã & Pannoniam inferiorem, ab oriente Daciam, hodie septem castra dicuntur, uulgo Sibenburg.

Dacia terminatur à septentrione Sarmatia Europæ, ab occasu Iazygibus Metanastis, à meridie Mysia superiore & Danubio, ab ortu Mysia inferiore & Danubio. Hanc hodie Transsyluaniam uocant. Est aũt longe alia ab ea, quam non recte hodie Daciam uocant, cum sit Dania appellanda, uulgo Dænmarkt, ad Cimbricam Chersonesum.

Mysia superior à septentrione habet Daciam, ab occidente Dalmatiam, à meridie Macedoniam, ab ortu Thraciam. In ea est Dardania. Hæc hodie Seruia dicitur.

Mysia inferior ab occasu habet Daciam, à septentrione Sarmatiam in Europa, ab ortu pontum Euxinum, à meridie Thraciam & Aemum montem. Hic Danubius sex hostijs in pontum Euxinum effunditur. Hodie Valachia & Bulgaria.

Thracia à septentrione habet inferiorem Mysiam, ab occasu superiorem

riorem, à meridie mare Aegæum, ab ortu Bosporum Thracium, ac Propontidem. In hac Constantinopolis est, olim Bizantium.

Ad Thraciam & Hellespontum est proprie Chersonesus, ubi urbs Sestus, amore Herûs & Leandri clara.

DE MACEDONIA, EPIRO, ACHAIA, Euboia, Peloponneso, & Creta insula. CAP. XXX.

Macedonia limites habet à septentrione Dalmatiam, Mysiam superiorem & Thraciam, ab occasu Ionium pelagus siue Hadriaticũ, à meridie Epeirũ atq; Achaiam, ab ortu Aegæũ pelagus. Ea natio rebus gestis, et regũ nobilitate præclarißima, præcipue uero Alexandri Magni. In ea urbes quoq; præclarißimæ, Thessalonica, Philippi, Demetrias. Montes: Athos, Olympus, Ossa, Pelios, & Othrys. Fluuij: Sperchius, Penēus, Axius & Strymon. Ptolemæus hanc latiorẽ facit quàm uetusta descriptio habet apud Liuiũ de bello Macedonico. Decima Europæ tabula.

Epeirus à septentrione terminatur Macedonia, ab occasu & meridie mari Ionio siue Hadriatico, ab ortu Achaia. Montes in ea Acroceraunea & Pindus à Thessalis imminens. Ciuitates, Oricum, Ambracia & Actiũ. Hæc natio à Romanis maxime uastata fuit, nobilis suo quondam Pyrrho rege. Insulam adiacentem habet Corcyram, olim Phæaceam dictam ut putant quidam, nobilem carmine Homeri, & Alcinoo rege, nunc Corfun nominant. Sunt & aliæ adiacentes insulæ, Ithaca Vlyßis patria, Cephaleniæ, & Echinades, ac Zacynthus.

Achaia ab occasu habet Epeirum, à septentrione Macedoniam, ab ortu mare Aegæum, à meridie Hadriaticum & Creticum pelagus. In hac sunt Athenæ disciplinarum altrix quondam, Delphi in Phocide oraculo Apollinis clari. Montes, Helicon, Parnassus, Cythæron, Hymettus. Fluuius, Asopus. Regiones præclarißimæ, Aetolia, in qua Calydon: Bœotia, in qua Thebæ: ac Phocis, in qua (ut diximus) Delphi. Item Sunium promontorium. Achaiæ Eubœa ingens adiacet insula.

hodie Nigra pont. In ea Chalcis ciuitas clara morte Aristotelis. Ea est iuxta Euripum è regione Aulidis portus Bœotiæ.

Peloponnesus limites habet à Septentrione Corinthiacum sinum, Isthmum, & Creticum pelagus. Ab occasu atq; meridie Hadriaticum pelagus, ab ortu Creticum mare. Hodie Morea dicitur. Hæc toto orbe peninsula maxime celebrata est, propter Mycenarum, Argiuorum, Lacedæmoniorum, Sicyoniorum, Eliensium, Arcadum, Pyliorum, & Messeniorum imperium. Multæ horum populorum præclarißimæ urbes, multi principes celebrati, immensæ res gestæ, montes quoq; ac fluuij celeberrimi. Ab occasu Strophadas insulas habet duas, ab Austro Cythæra, ab ortu Salamina, & Aeginam maximæ famæ.

Creta insula ab occasu terminatur mari Hadriatico, à septentriõe Cretensi, à meridie Punico, ab oriẽte Carpathio. Hac quoq; insula nulla sub cœlo magis celebrata, centum olim habebat oppida, ideòq; ab Homero ἑκατόμπολις dicta, hodie Candia. Item in Aegæo pelago insulæ sunt multæ, quædam ab situ uocantur Cyclades, quæ circa Delum in circulo positæ sunt. Reliquæ Sporades dicuntur, ꝙ undiq; ꝑ mare dispersæ sint. De his omnibus Plinius lib. 4. cap. 12. copiosißime. Hæ oẽs natiões, quas hoc capite enumerauimus, sub Turcarum imꝑio sunt.

AFRICA.

DE APHRICA, ET EIVS PARTIbus, ac primũ de Mauritanijs duabus, Africa minore, ac Numidia. CAP. XXXI.

SEquitur deinde Aphrica altera mundi pars, quam Ptolemæus li. quarto tabulis quatuor descripsit. Habet autem regiones duodecim, Mauritanias, Tingitanam ac Cæsariensem, Numidiam nouã, Aphricam proprie, Cyrenen. Marmaricam, Libyam, Aegyptum inferiorem,

riorem, Thebaida, Libyam interiorem, Aethiopiam supra Aegyptū, Aethiopiam omnibus his australiorem.

Mauritania Tingitana ab occasu habet oceanū occidentalem, ad septentrionem fretum Herculeum & Ibericum usq; ad Maluæ fluuij hostia, ab ortu Mauritaniam Cæsariensem, à meridie Getuliam et Libyam interiorem. In hac Ptolemæus duos Atlantes constituit, maiorē & minorem. Est in ea Tingis Cæsarea, & columna Herculis Alyba. Prima Africæ tabula.

Mauritania Cæsariensis ab occasu habet Tingitanam, à septentrione Sardoum pelagus usq; ad Ampsagū fluuium, ab ortu Africam, à meridie Libycos montes & Getuliam. In hac Syphacis quondā regia, & Masæsyliorum regnū, quod postea in Masanissæ manus uenit.

Aphricæ latus occidentale, terminatur Mauritania Cæsariensi, et Ampsaga fluuio: septentrionale, pelago Aphricano: oriētale, Cyrene: meridionale, desertis interioris Libyæ. In hac Carthago est pertinax in perniciem usq; suam Romani imperij æmula. Est Vtica, ubi posterior Cato se occidit. Est & Numidia prouincia, quam suis quibusdam, sed non ita proprijs terminis descripsit Ptolemæus. In ea Cirtha regia ciuitas maxima. Quanquam Ptolemæus eam Cirtesiorum faciat urbē. Multæ ante Aphricam insulæ sunt, & duæ Syrtes, maior & minor, impediti ac salebrosi sinus maris. Hæc tota cum duabus Mauritanijs natio, hodie Barbaria uocatur. Secunda Africæ tabula.

DE CYRENAICA, AC RELIQVIS nationibus Africæ. CAP. XXXII.

CYrene ab occasu habet Syrtim magnam, ac Africam proprie, à septentriōe Libycū pelagus, ab ortu Marmaricā, à meridie deserta Libyæ interioris. Ciuitates insignes inter cæteras sunt Beronice, Arsinoë, Ptolemais, Apollonia ac Cyrene, unde & pentapolis dicta. Tertia Africæ tabula.

Marmaricam, Libyā, ac Aegyptū, Ptolemæus nō adeò accurate distinxit, quanq̄ Marmaricā ad Cyrenen ponit, deinde Libyam, postremo Aegyptum ad Asiam & sinū Arabicum. Hæ tres etiā nationes ad

septentrion

ſeptentrionem habent Aegyptiacum pelagus, ad meridiem Aethiopiã ſupra Aegyptum. In Libya hac eſt Hammon oraculo Iouis clara ciuitas. In Aegypto inferiore Alexandria eſt metropolis, opus Alexãdri Magni, & regum Ptolemæorum regia, deniq; noſtri Ptolemæi patria. Hæc Aegyptus Nilo quotannis irrigatur, fluuio totius orbis maximo, qui ſeptem hoſtijs in noſtrum mare exoneratur, ac Aegyptum inferiorem in literæ Δ formam ambit. Supra hanc Thebais regio eſt ad Nili ripas utrinque, ac undique propemodum montibus circundata. In ea multæ ac præclariſſimæ urbes, ut Thebæ centum portis, Homero celebratæ: quæ etiam Διόσπολις, de qua Iuuenalis:

> Rari quippe boni, numero ſunt uix totidem, quot
> Thebarum portæ, uel diuitis hoſtia Nili.

Ad ſectionem Nili, ubi Δ efficit, Babylon eſt: atq; paulo infra Tanis, ubi filij Iſraël priorem captiuitatem, de qua in Exodo, paſſi ſunt, ac Moſe duce per rubrum mare ſiue ſinum Arabicum in deſerta Arabiæ deducti, poſtea in terram ſanctam uenerunt.

Quarta Africæ tabula.

Libya interior terminatur à ſeptentriõe duabus Mauritanijs, Africa atq; Cyrene, ab ortu Aethiopia, quæ ſupra Aegyptum eſt, ab occaſu oceano occidẽtali. Populi in hac celebres Garamãtes et Getuli. Aethiopia quæ ſupra Aegyptum eſt, terminos habet à ſeptentrione Aegyptum, Marmaricam, & Libyam: ab occaſu interiorem Libyam, à meridie exteriorem Aethiopiam, ab ortu Arabicũ ſinum ſiue mare rubrum. In hac Meroë inſula eſt Nili, in qua diuus Mathæus prædicaſſe Euangelium dicitur. Item Troglodytica natio & Aromata.

Aethiopia omnibus his auſtralior, à ſeptentriõe habet Lybiã interiorem et Aethiopiam ſupra Aegyptũ, ab occaſu et meridie Ptolemæo incognitã terrã, ab ortu ſinum Barbaricũ, quæ pars eſt oceani Indici meridionalis. In hac mõtes Lunæ ſunt, ex qbus Nili paludes originẽ trahũt. Extremũ Ptolemæo cognitũ Praſſum eſt promõtoriũ. uerũ noſtra ætate tota hæc portio à Luſitanis inuẽta eſt, ut poſtea exponemus.

ASIA.

DE ASIA TERTIA PARTE MVNDI. CAPVT .XXXIII.

ASiam magnã Ptolemæus tribus libris descripsit, quinto, sexto, & septimo: item.12.tabulis. Prouincias eius facit. 48. quanquã in ultimo catalogo libri octaui apud eundem non usq; adeo clarum est, num Pontum ac Bithyniam duas faciat regiones, an Galatiam ac Paphlagoniam, utræq; enim illic binæ, quæ in quinto singulæ, nec distinctæ. Idem de magna Phrygia & Syria Caua dubitamus. Sunt aũt in quinto hæ natiões: Pontus ac Bithynia: quæ proprie Asia dicitur: Phrygia magna, Lycia, Galatia, Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minor, Cilicia, Sarmatia Asiatica, Colchis, Iberia, Albania, Armenia maior, Cyprus ĩsula, Syria caua, Phœnice, Palæstina Iudæa, Arabia petræa, Mesopotamia, Arabia deserta, Babylonia. In sexto hæ sunt nationes: Assyria, Susiana, Media, Persis, Parthia, Carmania deserta, Carmania altera, Arabia felix, Hyrcania, Margiana, Bactriana, Sogdiana, Sacæ, Scythia intra Imaum montẽ, Scythia extra Imaũ montem, Serica, Aria, Paropamisus, Drangiana, Arachosia & Gedrosia. In septimo libro sunt hæ: India intra Gangem fluuium, India extra Gangem, Sinarum regio, & Taprobãne insula.

DE PONTO AC BITHYNIA, ASIA PROprie, Lycia, Galatia ac Paphlagonia, Pamphylia, Cappadocia, Armenia minore & Cilicia. CA. XXXIIII.

POnti ac Bithiniæ termini sunt ab occasu Thracius Bosporus & Propontidis pars, à septentrione pontus Euxinus, ab ortu Galatia, à meridie regio quæ proprie Asia. In ea sunt urbes præclaræ Chalcedon, Nicea ac Nicomedia. Prima Asiæ tabula.

Quæ proprie Asia dicitur, habet à septentrione Bithyniam, ab occasu Propontidem, Hellespontum, ac Aegæum pelagus, quod ijs in locis Icarium ac Myrtoū dicitur, à meridie Rhodiense pelagus, ab ortu Lyciam, Pamphyliam, ac galatiam. Sed notandū regionem, quæ ꝓprie Asia dicitur, apud Ptolemæum comprehendere Phrygiam magnā ac Cariam. Præterea esse in ea Mysias duas, maiorem ac minorem. Phrygias item duas, maiorem & minorem, & hanc quidem dici Troiadem, in qua Ilium ac Ida mons. Deniq; in ea esse Aeoliam, Ioniam, ac Doridem regiones. Est aūt hec natio abunde apud omnes authores celebrata urbibus præclarißimis. Præterea fluminibus ac montibus innumeris Carum etiam nomen in militia clarū est, Lydorum uero in diuitijs Hæc hodie cum adiacentibus regionibus magna Turcia dicitur.

Lycia terminatur ab occasu & septentrione regione quæ proprie Asia dicitur, ab ortu Pamphylia, à meridie mari proprio. In ea Xanthus flumen, ac Patara urbs.

Galatia limites habet ab occasu Bithyniam et partē Asiæ propriè, à merdie Pamphyliam, ab ortu Cappadociam, à septentrione pontum Euxinum. In hac Paphlagonia est ad pontum Euxinum. Item ciuitas Synope, & extrema Carambis, fluuius Halis, Lydij olim ac Medici imperij discrimen. Galatæ à Celtis oriundi sunt, quos Græci Galatas, Latini Gallos dixerunt. Galatarum linguam ait D. Hieronymus suo tempore fuisse similem Treuirorum. Ad hos D. Paulus scripsit.

Pamphylia terminatur ab occasu Lycia ac Asia, à septentriōe Galatia, ab ortu Cilicia & Cappadocia, à meridie Pāphylico mari. In hac sunt Berga & Attalia ciuitates, quarū mentio est in actis Apostolorū.

Cappadocia terminatur ab occasu Galatia, à Meridie Cilicia, ab ortu Armenia minore, & superne etiam maiore, à septentriōe ponto Euxino. In hac flumen est Termodon. Item ciuitates maritimæ duæ, Trapezus & Themiscyra. Item Amaseia Strabonis patria.

Armenia minor à septentrione et occasu habet Cappadociā, ab ortu Arme-

tu Armeniã maiorẽ, distinctã ab ea Euphrate flumiẽ: à meridie Ciliciã.

Cilicia terminatur ab occasu Pamphylia, à septentriõe Cappadocia et minore Armenia, ab ortu Ammano mõte, à meridie mari Issico siue Cilicio. In hac fluuius Cydnus, qui Tharsum urbẽ praeclarissimã perluit, D. Pauli patriã. Hactenus Chersonesi regiões enumeratæ sunt, quã minorem Asiã uocamus. Habet aũt insulas circunquaq; adiacentes. Et Troas quidem, Tenedon, & Lesbon: Lydia uero Chium: Ionia autem Icarum, & Samum. Deniq; Caria Con, Doris Carpathum, Lycia Rhodum, omni ætate claram insulam.

DE SARMATIA IN ASIA, COLCHIDE, Iberia, Albania, & Armenia minore. CA. XXV.

Secunda Asiæ tabula.

SArmatia Asiatica terminatur à septentriõe terra incognita Ptolemæo, ab occasu Sarmatia Europæ, Tanai fluuio, Mæotide palude ac Cimmerio Bosporo: à meridie Euxino mari, Colchide, Iberia ac Albania: ab ortu Scythia intra Imaum montem, et mari Caspio. In hac sunt Amazones, montes Hyperborei, & Caucasus, Mithridatis regio, Alexandri columnæ. Hæc hodie Tartaria dicitur. Hic etiam notandũ quas Ptolemæus duas Sarmatias facit, eas alios authores Scythias nominare. Ac de alijs duabus Scythijs uel nihil, uel parum tradidisse. Tametsi omnes septentrionis populos Scythas nominant passim.

Tertia Asiæ tabula.

Colchis habet à septentrione Sarmatiam in Asia, ab occasu pontum Euxinum, à meridie maiorem Armeniam, ab ortu Iberiam. In ea Phasis flumen, & urbs Dioscurias. Ex ea Medea cum Iasone profugit in Græciam.

Iberia undiq; mõtibus septa, terminatur à septentriõe eadẽ Sarmatia, ab occasu Colchide, à meridie maiore Armenia, ab ortu Albania.

Albania habet à septentrione eandem Sarmatiam, ab occasu Iberiam, ab ortu mare Caspium siue Hyrcanum, à meridie armeniam maiorem. In his regionibus cum Mithridate rege Ponti bellauit

Pompeius. Aiunt & in ea diuum Barptolemæū concionatū uerbū dei.

Armenia maior terminatur à ſeptentrione Colchide, Iberia ac Albania: ab occaſu minore Armenia ac Euphrate, parte etiam Cappadociæ, ab oriente mari Caſpio & Media, à meridie Meſopotamia, atque Aſſyria. In montibus Armeniæ poſt diluuium arca Noë conſediſſe dicitur Gene. cap. 8. Quidam etiam addunt in Gordiæis montibus. Euphrates in ea oritur, & Araxes, & Tigris, fluuij celeberrimi.

DE CYPRO INSVLA, SYRIA, ATQVE eius partibus, Phœnice, Caua Syria, Palæſtina Iudæa, Arabia petræa, Meſopotamia, Arabia deſerta, ac Babylonia.

CAPVT XXXVI.

Quarta Aſiæ tabula.

CYprus inſula ab occaſu pelagus habet Pamphylicum, à meridie mare Aegyptiacum, ab ortu Syriacum, à ſeptentrione Cilicium. Hæc inſula Veneri quondā ſacra fuit. Habet urbes Paphos duas, ueterem ac nouam, & Salamina.

Syria terminatur à ſeptentrione Armenijs, ab occaſu Syriaco pelago, à meridie Iudæa Palæſtina, ab ortu Arabia deſerta, Meſopotamia, ac flumine Euphrate. Natio mire celebrata in Iudæorum ſcriptis. Sub ea Phœnice comprehēditur, & Syria Caua, ſiue Cœle, quam non recte uocant Curuam. Antiochiam habet ad Orontem fluuium, nominatiſsimam urbem in Actis Apoſtolicis. Item Tyrum ac Sydonem, Seleuciam, Damaſcum. Montes: Carmelum, Lybanum, et Antilybanum.

Palæſtina Iudæa pars Syriæ, habet à ſeptentrione Phœniciam, ab ortu Syriæ partem, à meridie Petræam Arabiam, ab occaſu Syriacū pelagus. In hac Hieroſolyma, Cæſarea Stratonis, Ioppe, nūc Iaphet. Multæ item aliæ in ſacris literis nominatæ urbes. Ipſa etiā Samariam complectitur ac Galilæam. In ea Iordanis fluuius, qui Geneſar lacum effundit. Ptolemæus etiā Tiberiadis addit lacū, qui neq; apud Pliniū, neq; apud Strabonē habetur, ſed Tiberias oppidū ad Geneſaritidē lacum.

cum legitur apud Plinium: deniq; in Asphaltida labitur, quod mare mortuum uocāt. In ea est terra, quā sanctam uocant sacræ literæ, diuisa in duodecim tribus Israël. Cuius longitudo est à Dan ad Bersaben, latitudo ab Ioppe ad montana, quæ undiq; Iordani imminent, ab Arabibus.

Arabia Petræa terminatur ab occasu Aegypto, à septentrione palæstina Iudæa, à meridie interiore sinu Arabico, ab ortu Arabia felice ac deserta. In hac Petra est metropolis. Hæc olim Nabatæa dicebatur. Per huius partem filij Israël ex Aegypto in terrā sanctam uenerunt.

Mesopotamia finitur à septentrione Armenia maiore, ab occasu Euphrate fluuio ac Syria, ab ortu Assyria per amnem Tigrim, à meridie partim Arabia deserta, partim Babylonia per Euphratem flumē. Hæc regio, quod inter duos fluuios Tigrim ac Euphratem media sit, Mesopotamia dicta est. Moses Geneseos capite.xi. uocat illam Aran. In ea urbs Carræ, cæde M. Craßi nobilis, ab Hebræorum historicis maxime celebrata. Item Edessa Abgari regis ciuitas, cuius mentionem facit Eusebius lib.1.cap.15.

Arabia deserta habet à septentrione Mesopotamiā, ab ortu Babyloniā, à meridie felicem Arabiā, ab occasu Syriam ac Arabiā petræam.

Babylonia terminatur à septentrione Mesopotamia, ab occasu Arabia deserta, ab ortu Susiana, à meridie sinu Persico. In hac Chaldæa regio est, cuius urbs Vrchoa, quæ apud Ptolemæum Orchoa legitur, patria Abrahæ Geneseos cap.xi. In regione Babylonia, urbs est ipsa Babylon, opere, ac magnificentia inter septem orbis spectacula.

DE ASSYRIA, SVSIANA, MEDIA, Parthia, Hyrcania, Arabia felice, ac duabus Carmanijs. CAPVT .XXXVII.

Assyria finitur à Septentrione Armenia maiore, ab Occasu Mesopotamia & Tigri flumine, à meridie Susiana, ab oriente Media. Horum imperium & antiquißimum erat, & maximum. Quinta Asiæ tabula.

In hac est Ninus urbs ædificata à Nino Beli filio.

Media terminatur à septentrione Hyrcano siue Caspio mari, ab occasu maiore Armenia & Assyria, à meridie Perside, ab ortu Hyrcania & Parthia. Horum etiam imperium olim magnum fuit, & ab Assyrijs tralatum. Porrò regum Persarum domicilium erat æstiuo tempore Ecbatanis in Media, Hyberno in Perside.

Susiana habet à septentriõe Assyriã, ab occasu Babyloniã, ab ortu Persidẽ, à meridie Persicũ sinũ. Huius regionis metropolis sunt Susa.

Persis termĩatur à septentriõe Media, ab occasu Susis, ab ortu Carmanijs duabus, à meridie sinu Persico. Hi à Medis in se & Susa retulerunt regnum. Quorum nomen & lingua etiamnũ toto oriente clarẽt.

Parthia ab occasu habet Medos, à septentrione Hyrcaniã, ab ortu Ariam, à meridie desertam Carmaniam. Hi omniũ orientaliũ maxime Romanorũ imꝑium, cum potißimũ florerent Romani, retuderunt.

Sexta Asiæ tabula. Arabia felix à septentriõe habet Petræam atq; desertam Arabias, ab occasu sinum Arabicum, à meridie mare rubrum, ab ortu sinum Persicum & mare rubrum. In hac Saba est, & nostra ætate Mecha, domicilium Machumeti.

Hyrcania terminatur à septentrione Hircano pelago, ab occasu Media, à meridie Parthia, ab ortu Margiana, ferax natio Tigridum. Vnde illud Vergilij Aene. 4. Hyrcanæq; admorunt ubera Tigres.

Deserta Carmania habet ab occasu Persidem, à septentrione Parthiam, ab ortu Ariam, à meridie alteram Carmaniam.

Carmania altera terminatur à septentrione Carmania deserta, ab ortu Gedrosia, ab occasu Perside & Sinu Persico, à meridie Indico pelago. Hæ duæ nationes nihil memoratu dignum habent.

DE MARGIANA, BACTRIANA, SOGDIana, Sacis, duabus Scythijs, ac Serica, CAP. XXXVIII.

Septima Asiæ tabula. MArgiana habet ab occasu Hyrcaniã, à septentrione Scythiã intra Imaum montem, à meridie Ariam, ab ortu Bactrianã.

In ea Massagetæ sunt, Dacæ & Tapuri populi.

Bactriana terminos habet ab occasu Margianam, à septentrione & ortu Sogdianam diuisam ab ea Oxo amne, à meridie Ariam & Paropamisadas. In ea Bactra sunt eius regionis metropolis.

Sogdiana terminatur ab occasu & septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Sacis, à meridie Bactriana & India. Hactenus Alexander Magnus exercitum duxit. Sunt autem duæ Alexandriæ in ea Oxiana ac ultima.

Sacæ terminantur ab occasu Sogdiana, à septentrione Scythia intra Imaum montem, ab ortu Scythia extra Imaum montem, à meridie India intra Gangem. Regio Nomadum est: ciuitates enim nō habent, nemora autem & speluncas inhabitant, ait Ptolemæus.

Scythia intra Imaum montem ab occasu habet Asiaticam Sarmatiam, à septentrione terram Ptolemæo incognitam, ab ortu Imaum montem, à meridie Sacas, Sogdianos & Margianam.

Scythia extra Imaum montem terminatur ab occasu Scythia altera & Sacis, à septentrione terra incognita Ptolemæo, ab ortu Serica, à meridie parte Indiæ extra Gangem. Sanè ante admonuimus de his duabus Scythijs apud ueteres raram uel nullā potius esse mētionē. Octaua Asiæ tabula.

Serica terminatur ab occasu Scythia quæ extra Imaum est, à septentrione atq; ortu terra incognita Ptolemæo, à meridie India extra Gangem & Sinis. In hac Issedones sunt, ac Sera metropolis.

DE ARIA, PAROPAMISADIS, DRANgiana, Arachosia, Gedrosia, duabus Indijs, Sinarum regione, & Taprobana insula. CA. XXXIX.

Sequuntur nationes ab Macedonibus, duce Alexandro Philippi filio, lustratæ, alioqui non usq; adeo celebres.

Aria à septentrione habet Margianam ac Bactra, ab occasu Parthiam ac Carmaniam desertam, à meridie Drangianam, ab ortu Paropami- Nona Asiæ tabula.

ropamisadas. In ea est Alexandria ab ipso Alexandro ædificata.

Paropamisadæ ab occasu habent Ariam, à septentrione Bactra, ab ortu Indiam cis Gangem, à meridie Arachosiam. Nomen habent à monte Paropamiso, qui ipsis imminet à septentrione.

Drangiana ab occasu habet Carmaniam desertam, à septentrione Ariam, ab ortu Arachosiam, à meridie Gedrosiam.

Arachosia terminatur ab occasu Drangiana, à septentrione Paropamisadis, ab ortu India cis Gangem, à meridie Gedrosia. In hac quoq; Alexandria est.

Gedrosia terminatur ab occasu Carmania altera, à septentrione Drangiana ac Arachosia, ab ortu India cis Gangem, à meridie oceano Indico meridionali.

Decima Asiæ tabula. India cis Gangem habet ab occasu Paropamisadas, Arachosiam & Gedrosiam: à septentrione Imaum montem iuxta superiacentes Sogdianos ac Sacas, ab ortu Gangem fluuium ac alteram trans Gangem Indiam, à meridie Indicum oceanum. In hac Indus maximus est fluuius, à quo India nomen habet. Item Nagara, quæ & Dionysiopolis, & Nyssa apud authores, non longe ab Arachosia urbs. Hæc natio ingens est, qua uno nomine nulla maior.

Vndecima Asiæ tabula. India trans Gangem ab occasu habet alteram Indiam & Gangem fluuium, ad septentrionem Scythiam & Sericam, ab ortu Sinarum regionem, à meridie Indicum pelagus. In hac est aurea Chersonesus inter duos sinus Gangeticum & Magnum.

Sinarum regionem terminat à septentrione Serica, ab ortu atque meridie terra Ptolemæo incognita, ab occasu India trans Gangem & magnus sinus. De hac regione propemodum nihil est apud authores.

Duodecima Asiæ tabula. Taprobāne insula opposita Indiæ cis Gangem, maxima omnium apud Ptolemæum, auro, argento, alijsq; metallis abundās, nostra ætate non omnino eo modo reperta.

De regio

DE REGIONIBVS EXTRA PTOlemæum. CAP. XL. & ultimum.

Extra Ptolemæum.

QVæ extra Ptolemæi descriptionem sunt regiones, nō ita certis authoribus traditæ sunt, nec etiam tanta diligētia ac arte descriptæ. Ab occasu quicquid rerum ultra Hispanias, ac insulas fortunatas est, totum Ptolemæo incognitum fuit. A septentrione quicquid ultra sexagesimumtertium latitudinis gradum, ubi Thyle locatur ultima. A meridie quicquid ultra decimum sextū gradū latitudinis Austrinæ. Ab ortu quicquid ultra centesimū octogesimum gradum, quæ omnia in generali tabula apud Ptolemæum facile est conspicere.

Porrò ad occidentem terra est, quam Americam uocant, longitudine octoginta fermè graduum. Duæ insulæ Spagnolla & Isabella: quæ quidem regiones secundum littora ab Hispanis lustratæ sunt, Columbo Genuēsi, & Americo Vesputio eius nauigationis ducibus. Sunt qui putent tempore Cæsaris Augusti eam terram fuisse notam, atq; Maronem libro sexto Aeneidos de ea hæc protulisse carmina:

Iacet extra sydera tellus,
Extra anni solisq; uias, ubi cœlifer Atlas
Axem humero torquet, stellis ardentibus aptum.

Hoc de Aethiopia Maurorum Seruius intellexit. Landinus autē nullam Aethiopiam extra Zodiacum iacere contendit. Itaq; ipse exponit extra, id est, penè extra. Porrò Donatus solem pro die, annum pro nocte positum ait. Nos rem incertam iudicio lectoris relinquimus.

A septētrione Islandia insula est, Grienland, Pilappenland, Noruegia, Suedia, quæ uere Gothia. Hæc triplex est, orientalis, occidentalis, & meridionalis. Gotlandia insula, Scania insula, quā hodie Selandiam uocant. At Plinius lib. 4. cap. 14. Scandinauiam uocasse uidetur, aut saltem uicinā Daniam: ait enim ab incolis nominari alterū mundum.

dum, quippe quæ etiámnum incompertæ est magnitudinis.

Ad ortum maxima pars Asiæ post centesimum octogesimum longitudinis gradum à nostris Geographis adijcitur. In qua immensa regna, ingentia flumina, multaq; alia dictu miranda. Adpingunt insulã Zypangri ad extremum orientem. Iauam maiorem & minorem, & quasdam alias insulas, non certa tamen designatione.

Ad meridiẽ nostra ætate Madagascar pingitur, in eo loco ubi Ptolemæus Menuthiam insulã libro. 4. capite ultimo posuit: præterea maxima portio Africæ ab Hispanis lustrata, itinere illo, quo Calecutium feruntur. Porrò oceanum Indicum meridionalem à Prasso promontorio Aphricæ ad Cattigaram usq;, Sinarum stationem, totum inclusum terra, Ptolemæus existimauit, quemadmodũ mare Caspium, quod quidem omnes antiqui Geographi oceani septentrionalis partẽ putarunt. Sed illud Indicum nunc repertum est, non terra inclusum, sed ab meridionali Oceano esse. FINIS.

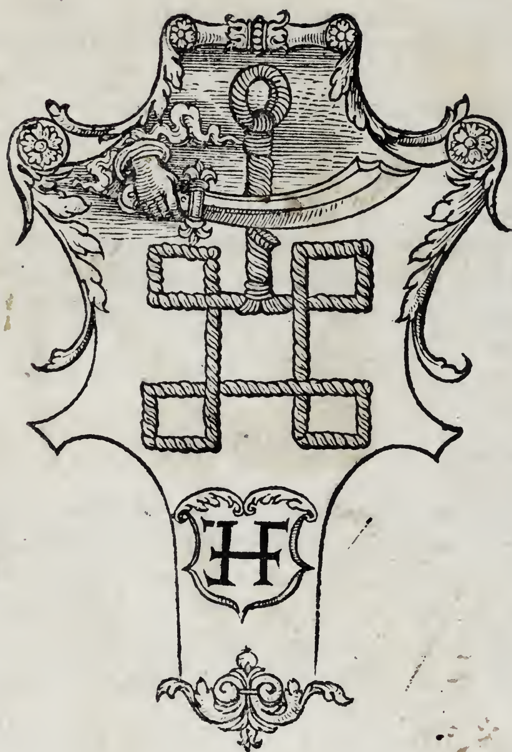
EPILOGVS.

Habetis hic candidi lectores, meas de habitabili terra lucubrationes, quas utinam tam gratas uobis esse sentiam, quàm sunt prompto ad publicam studiosorũ utilitatem animo compositæ. Quod si fortunatã hanc editionem uidero, dabo fidelem operam, ut aliquando & limatiores, et locupletiores in publicum emittantur: ac alia item nostra, quæ studiosis non inutilia fore existimamus. Valete.

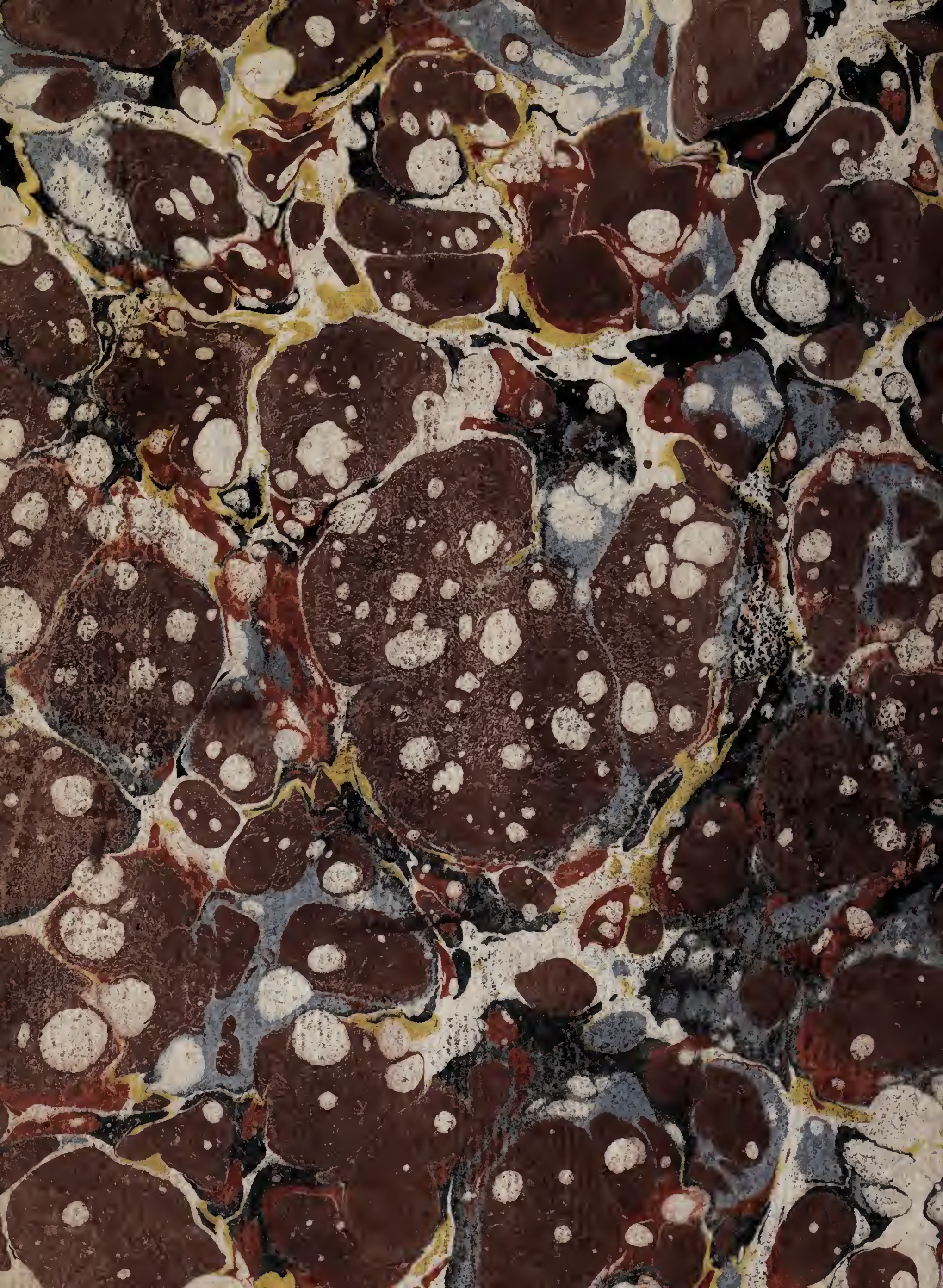
APVD FRIBRVGVM BRISGOICVM
ANNO. M. D. XXXIII.

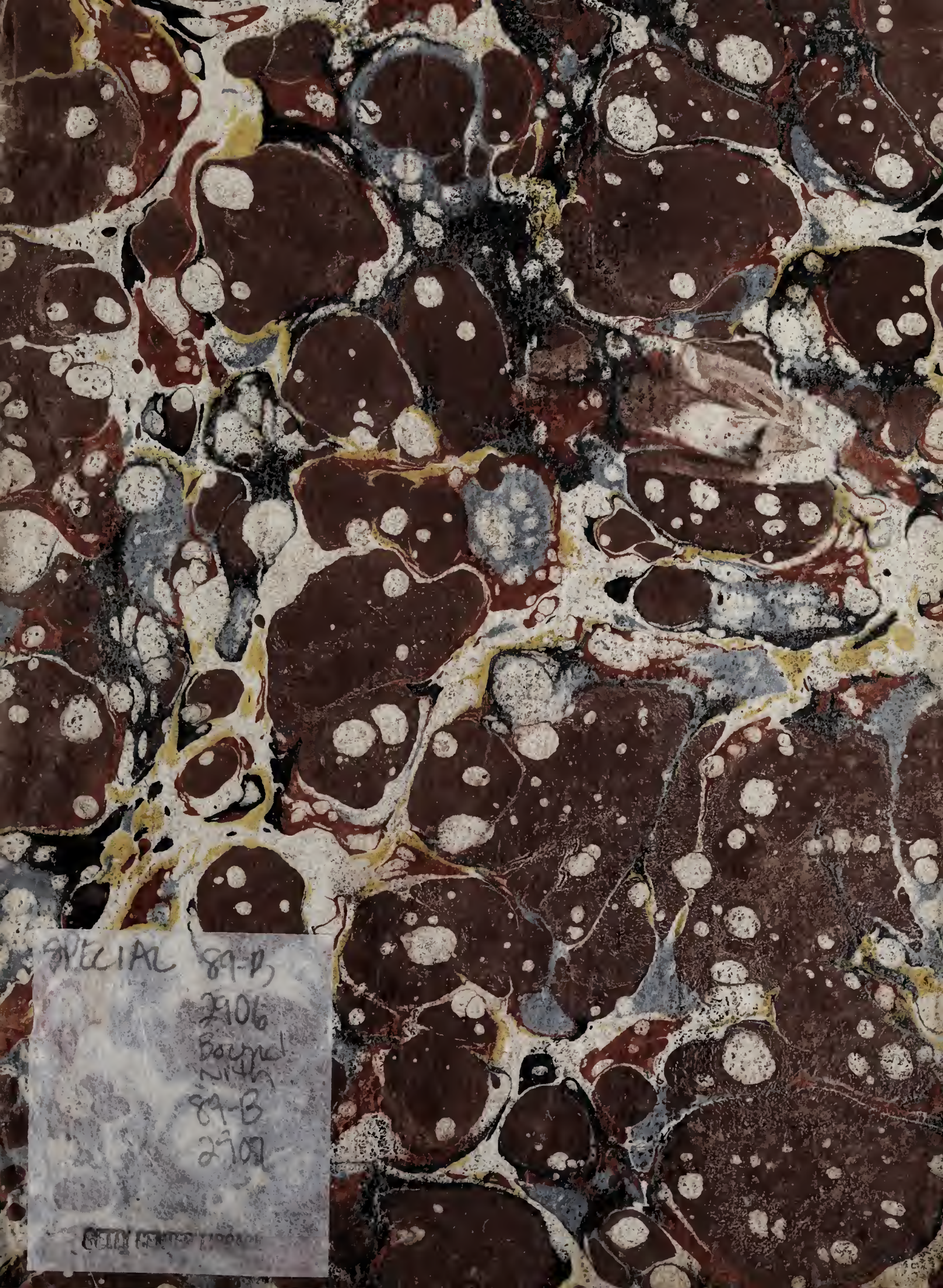
EXCVDEBAT IOANNES FABER
EMMEVS IVLIACENSIS.

[illegible]

604

SPECIAL 89-B
2906
Bound with
89-B
2907
GETTY CENTER LIBRARY